Ius canonicum 4859. Ius.

Reguta decimarum.

Impressum Parisius per Johannem Lambert.

GKW. II Sp. 245: XVI Jh!

Cop 428 = Pell. 714

Regula decimarũ.



Incipit tractatus qui vocatur regula decimarum perutilis omnium ecclesiarum christi fideli beneficiatis compilatus. i insula maris corsite per in theologia magistrum. Andream hyspanū ordinis sancti benedicti pauperem. Episcopū. Aiacensem olim ciuitatem pdicādus populis dieb⁹ festiuis.

Decimarū solutionem et primitiarū ac oblationum quibus in tēporalib⁹ pricipalit manu tenetur diuin⁹ cult⁹ et ecclesiasticus augetr christi dei nostri fides et ipse deus ihesus cognoscitur veneratur et honoratur ac subuenitur pauperibus breuissime propter multas personas catholicas que decimas nō soluunt ac veri nominis decimas soluere negligunt. aut non de omnibus iuste acquisitis laboribus seu de his que omni anno crescant et renouantur soluere renuūt aut furantur aut negās aut contradicunt ꝓpter quādem peruersam cōsuetudinem ymo verius abusionē quam soluere decimas seu primitias ecclesie resistunt et resisterūt propter quandā consuetudinē siue propter verum dei et bonorum spūalium rapinā furtum et spoliationē moriunt in pctō mortali ac descēdūt in infernū viuētes et deputantur ardoribus sempiternis itē do in presenti doctrina predicare et docere ꝓpter simplices plebanos et rectores ac presbiteros quibus ex pte dni iesu xpi nostri pastoris humilis et pauper ego aiaceñ īsule corsite infortuna⁹ episcop⁹ ādreas de Sabar hyspan⁹ supplico quatin⁹ dieb⁹ dñicis et festiuis et īplateis ac locis publicis hanc decimaꝝ doctrinam et primiciaꝝ ac oblationuꝫ xpianis qbuslibet debeāt īsinuare alta et ītelligibili voce proclametur ne excusationem habēt de pctō suo et ue vos domini mei pbri cōtinuo arguando obsecrādo increpādo nō soluētes

decimas deo rationē ne reddatis de tam maxīo pctō furti et rapine ī die iudicij qꝛ licet nunc tale pctm̄ nō reputeꝛ pctm̄ ꝓpter cōsuetudinē pestiferā eē magnū tñ exsuperat crudelitatē oim̄ p̄donū scdꝫ iheronymū Quia vt testatur ysidorus hyspanus· pctā cum in cō suetudine veniūt aut nulla aut pua eē putantur sicut fit de pñti in decimis que nō soluūtur decimarum ergo pmitiarū et oblationū persone eas non volētes soluere maxīe in prouincia· Italie ꝛ insule corsice de testante multas michi īterrogationes solebāt facere ¶ Quarum prima fuit cōsuetudo illa que multi ex illis nunq̄ꝫ soluerūt decīas oblatiōes seu p̄mitias eos excusat a pctō mortali ita ꝙ nunq̄ꝫ teneanꝛ restituere· Cui interrogationi respondendo ꝛ semꝑ me determinationi matris sancte ecclīe ꝛ dñi nostri pape martini quinti subiacendo: et si quid demū a iure diuino vel canonico dixero reuocando dixi ꝛ dico ꝙ cōsuetudo q̄ est contra ius diuinū aut p̄ceptū seu cōtra canonica instituta sanctorū patrum nō valet nec tenet· vt habetur de consuetudine capitulo prīo: ꝛ de arbitris c· contingit· Et de sentētia et re instituta qualis ē cōsuetudo non soluendi decimas seu p̄mitias vt postea probabitur vel cōsuetudo de nō soluendo veri nomīs decimas de omnibus que crescunt: vt sūt boues iumēta· et omnia alia aīalia: grana: fructus ꝛ etiā q̄ omnī anno renouanꝛ: vt sūt vinee olivueta: salue ꝛ alia ꝛc· Et ideo ponitur ista conclusio prima·

DEcima est iure naturali et diuino commendenda et sicut precepta moralia cuiuslibet homini in precepto tradita patet conclusio· Nam sicut patebit in sequentibꝰ sicut enim consuetudo de nō seruādo decē precepta dei que sūt moralia vel de non accipiēdo baptismū vel eucharistiā: seu aliqđ aliđ sacra

mentū nō liberat aliquē a peccato mortali·nec ab in
ferno secūdū legem cōmunem sic consuetudo sola de
nō soluendo decimā vel primicias nō excusat aliquez
fidelē q̄ tenetur decimas soluere a tali crimine ·necte
net talis cōsuetudo ī vero iudicio: nec secunduz deum
ē bona nec valida seu approbata nec p ecclesiam que
regitur spiritu sancto esse potuit vel potest totalit̄ vel
parcialiter imperpetuū esse confirmata seu concessa
saltē quo ad ius pcipiendi decimas seu ipsas soluen
di alicui laico cū ad viros ecclesiasticoꝝ solū pertine=
ant vt patet.x·q·iij·viuo cū ī tua. Item hec consuetu
do que impedit solutionē decimaruz preiudicat iuri
communi ac rationi ac sanctorꝫ patrū determinatio
ni ꝛ ē ī se irrationabilis cōtraria iuri naturali ꝛ diui=
no ꝛ iuri positiuo ergo nō est tenenda: nec pōt prescri
bere cōtra ecclesiā vt patet·viij·d·per totum ꝛ extra
de cōsuetudine.c.vltimo ꝛ capitulo ex literis patet cō
sequētia: ꝛ añs ꝓbatur: q2 preiudicat iuri cōmuni vt
pꝫ ī multis locis decretorum ac decretalium·xvi·q·i·
per totū ꝛ extra de decimis per totuz.xxxij·di·preter
hec ꝛ extra de parochijs capitulo vltimo.et ēt est in se
irrōnabilis duplicit̄: q2 cōtraria ē iuri naturali quod
fūdat̄ sup rōem ꝛ etiā iuri diuino quod fundat̄ super
spūalitatē ꝛ virtutē. Primo cōtraria ē iuri naturali
q2 naturalis rō dictat vt q̄cūqꝫ salutē populi ministrat
ꝛ ꝓcurat debet ad vitā necessaria habere. Quis enim
ꝓprijs stipēdijs militat: dicit aplūs primo ad cor.ix.
ca·labor enī premiū spectat dicit phūs ꝛ null9 virtutē
complectitur premia si tollas dicit·iuuenalis ꝛ bono
rū operū glorios9 ē fruct9: dicit sapiens·Aliter ergo
alteri9 onera portare debem9 scd̄m aplm·Consuetu
do etiā hec nō soluēdi decimas ē cōtraria iuri diuino
qm̄ dñs leuiti·cap·vltimo p̄cidit dicēs·omnes decime

terre siue de frugib⁹ siue de pomis arborꝝ dñi sunt et illi sctificãtur oues ꝛ boues ꝛ capre q̄ sub virga pasto ris transeũt. Quicquid decimũ venerit sctificabitur dño: et non eligetur bonum nec malum nec altero cõmutabitur. Hec ergo facientes scienter cõtra ius diuinũ peccãt mortalit a q̄ pctõ nõ põt excusare de lege cõi aliqua cõsuetudo: ergo hec cõsuetudo nõ soluendi decima nullaten⁹ ē i dei lege sustinẽda. Itē nulla cõsuetudo põt pscribere ꝯtra res spũales vel cõnexas spũalibus alias iãdiu vsura ꝛ symonia prescripsissent contra euãgeliũ ꝛ contra ecclesiastica beneficia et contra sacramenta quia diu et per magna tpa regnauerũt ĩ pleb. xpi cola sed decima ē res spũalis sctificata dño vel res ãnexa spũalib⁹ deo cõsecrata vt pꝫ p oẽs doctores ergo cõtra decimã nõ debet nec põt aliq̄ sustineri cõsuetudo. Et ꝙ illa cõclusio sit vera. Pꝫ p oẽs doctores sctõs q̄ dicũt ꝙ duplici iure debẽtur decime ecclesiis. primo intuiti diuini obsequij ĩ eis prestiti vt nõ notat duodecima. q. i. Si ergo et de. xvi. q. i. Cõsequẽti: et extra de decimis Memini Unde decima maxime dãda ē ꝛ dat propter sacramenta ꝛ maxime primicia vt dicit text⁹. c. Tua de decis. iuri enĩ communi ꝛ diuino ē cõsonũ vt honore ꝛ deũ ꝛ eccliam p solutionẽ decimaruꝫ q̄ ab ecclia recipit salutare sacramentum. Scdo decime debẽt ecclia in signum vniuersalis dominij cui⁹ dñij cã de⁹ volui sibi decimã reseruari ecclesiis ꝓ futurã. Ipse enim producit fenum iumentis et herbam seruitutis hoiꝫ vt dicit ꝓpheta et. xiij. q. i. Iõ canonica ꝛ mathei. xxiij. c. Ue vobis q̄ nõ decimatis Ipse ꝓducit panẽ de t̃ra et vinum letificet cor hominis. Ipse dat ligni cãpi ꝛ cedros libani: ipso plantauit ipi⁹ ē mare ꝛ ipse fecit illud ꝛ siccam manus eius formauerũt. Ipsius est terra et plenitudo eius orbis

terrarũ ⁊ qui habitant ĩ eo Debemus ergo deo de illo ꝙ dedit nobis sc̄dm augustini consiliũ. Q̄r ipe digna tus est a nobis decimã recipere q̄ cuncta ad vitã nr̄az necessaria nobis dignatus ē dare vt patet. xvi. q. i. et ideo ꝓpter beneficiorũ dei recognitionem et gratia rũ actionem tenemur de decimas dare nec potest mos aliqua cõsuetudo a solutione decimarum excusare vt notatur ĩ capitulo reuertimini. xvi. q. i. et extra de decimis. Tua nobis. Q̄r ergo rõne v̄lis dñii dantur he decime ecclesiis ideo multi sũt beneficiati et religiosi dei ecclesia ministri: nõ habentes animarum curam nec dantes sacramenta: qui ꝑcipiũt decimas. Patet ergo ex istis ꝙ hec cõsuetudo detestãda est: ⁊ per reformationem ecclesie oĩmode tollenda est etiã contraria hec cõsuetudo iuri et legi euangelice qua xp̄s mandauit suis apostolis math. x. c. Qui v̄ba dei predicabãt et salutē populi ꝓcurabant vt faciũt viri ecclesiastici dicens ĩ quãcunq; domũ ĩtraueritis ibi manete dignus est eñi operarius mercede sua. et dignũ est ēt vt de decem partibus propter eius substētationem vnam ꝑtez habent qui cũ suis orationibus sacramentis et p̄dicationibus nouē alias ꝑtes a deo xp̄o ihesu ĩ pane et vino fructibus ⁊ iumētis et etiã bestiis ⁊ aliis rebus ad vitã necessaria ꝓcurat. Cõfũdant ergo ⁊ reuereãtur nõ soluētes decimã ꝑ cõsuetudinez pessimã est etiam ista cõsuetudo abhoĩnabilis et contra legē ap̄licã q̄ dicit Si vobis sp̄ũalia seminanus ⁊c. Nõ soluētes ergo decimã de rebus q̄ crescũt ⁊ renouant oĩ anno aut acq̄runt labore lucro arte v̄l negocio seu cõmercio aut negantes vel abscundantes seu furãtes v̄l occupãtes ĩiuste et eis consentiētes peccant mortaliter ⁊ sũt fures ⁊ latrones q̄r cõtractant rē alienã inuito dño suo q̄ est dñs noster iehesus christus nõ obstãte quacũq; cõsuetudie

qꝛ cū sit decima res spūalib⁹ ānexū nulla pōt tueri vł defendi ꝙ nō soluať cōsuetudine antiqua: qꝛ non cur rit p̄scriptio i decimis alaicis possessis vt notať in ca pitulo. Cām qꝛ ī titulo de prescriptionib⁹. Et etiā qꝛ excōicatio nō fertur nisi ꝓ pctō mortali. Ideo oēs ta les decimas nō soluētes sūt excōicati vt dictum est et etiā īfra ꝓbabitur ⁊ nō possūt absolui nec cōicari nisi primo restituāt vel dent cautionē de restituādo vel ip= sis p ecclesiā loco elemosine velut paupib⁹ debitū de= cimarū nō solutaꝝ remittať. Et hoc principaliter de manifestis detētorib⁹ decimaꝝ ⁊ primiciaꝝ q̄ sepius req̄siti nō volūt soluere allegātes eoꝝ pessimā cōsue= tudinē. vn̄ innocē. in glo. sup. c. decis dicit ꝙ in eo ꝙ nō soluētur decime aut minus plene soluenť nulla cō suetudo valet ⁊ allegat. c. q̄cunqꝫ. xvi. q. vij. Et dicit ꝙ etiā nec ꝯpositio vel pactū circa hec p ecclesiam iuste fieri potest cū aliqua psona ꝙ nō teneať decimas sol uere vel ꝙ min⁹ soluat q̄ꝫ decimā. Quia dare decimā s. de decē ptibus vnā pertem dare ecclie ē p̄ceptum di uinū ꝯtra ꝙ nō pōt papa dispēsare. Et allegat de cre tatē extra de cōsecratiōe in gloꝛa sup. c. venerabilis. Et idē videť dicere. c. cām extra de p̄scriptionib⁹ vbi dť ꝙ laici decimas p̄scribere nō pn̄t. Etiā dixit īnocē tius ibidē ꝙ nō pn̄t se aliqua ꝯsuetudīe tueri quo mi n⁹ nō satisfaciēt, licet enī prochia ꝯtra prochiā p̄scri= bat i decimis cōsuetudīe vt. c. quarta extra de prescri ptiōib⁹: nūq̄ꝫ tn̄ ex sola cōsuetudīe aliqua psona sin= gularis cōtra eccliaꝫ ī decis pt p̄scribere nisi forsā ad tēpus fuerit p̄uilegiata p̄uilegio dūtaxat dn̄i pape: ymo tāto ē in maiori pctō mortali q̄ꝫto fuerit negligē tior ī soluēdo. Et hoc etiam corroborat hostiensis in titulo de decimis vbi dicit ꝙ decime maxime p̄diales ex precepto dei debentur ⁊ cōtra illas nec ī toto nec in

pte diminutionē aliquā facere. valere pōt cōsuetudo
Ergo sola ɔsuetudo nō liberat debitores decimaꝝ nō
liberat etiā vbi nō soluunt hoīes nisi . vicerimam: vel
quintamdecimā aut duodecimā vel vndecimam vel
centesimā: vel aliā ptē minorem decima pte q̄ est q̄ de
decē ptibꝰ soluatur vna pars. Ideo hec cōsuetudo cū
sit cōtraria legi nature ꝛ dīne oīmode ē tollēda ꝛ re-
formāda et ad statū pristinū reducenda scꝫ sctōꝝ
patrū decreta ꝛ sctā cōsilia ī decretis ꝛ decretalibꝰ de
terminata. Ex quibꝰ correlarie deduco q̄ reges pnci
pes ꝛ nobiles rustici ꝛ ciues ꝛ vtriusqꝫ sexus. persone
seculares vel ecclesiastici qui de ꝓpriis rebꝰ seu patri
moniis viuunt tenētur dare decimas. Et tamē nunq̄ꝫ
eas soluūt de cōsuetudīe suis ordinatis vel pbr̄is aut
psonis ecclesiasticis aut si eas soluunt nō soluunt ve-
ri noīs decimas. s. de decē ptibꝰ vel rebꝰ vnā ptē vel
rē sed solū ꝓ decima cē.esimā seu tricesimam vel vice
simā aut aliā minorē ptem de rebus q̄ oī anno crescūt
ꝛ renouātur vt puta seminū liquoꝝ fructuū bestiaruꝫ
aut aliarū rerū q̄ acq̄rūtur de lucro seu negocio aut la
bore humano vt mandat dīna ꝛ canonica scriptura.
Oēs tales sunt filii perditionis nō obstāte q̄cūqꝫ ɔsue
tudine ymo veriꝰ vsurpatiōe ꝛ violētia occupatione
ꝛ sunt ī statu dānatiōis eterne ꝛ eis pticipantes consi
liū auxiliū cōsensū ꝛ defensionē directe vel indirecte
q̄ nō soluāt̄ decīe vel pmitie pbentes. ipsi oēs singuli
sunt fures ꝛ latrones bonorū dei ꝛ sanctorum depre-
datores qꝛ magnifesti ecclīe dei ꝛ sacrilegi sunt ꝛ ex-
cōmunicati ꝛ ab oī orōne ꝛ īdulgētia missa sacrificiis
ꝛ bn̄ficiis ecclesie segregati ꝛ si p se vel suos heredes
nō satisfaciāt ante mortē ꝛ restituant eis non prodest
ad salutē ꝓ sacramentorum preceptio aut sacerdotis
absolutio vel confessio ꝛ cum iuda proditore fiunt ꝓ

pditores et fures thesauri dei que est decima hac infideles et ingrati sunt et in inferno erunt perpetue damnati Et quia moriuntur in peccato mortali scilicet in peccato rapine et spoliationis ac detentionis decimarum et primitiarum notorie obstinati. ideo in cimiterio non sunt sepeliendi. Necoffones aut oblationes pro eis debent fieri Et hoc principaliter de manifestis occupatoribus decimarum et primitiarum qui tenebantur soluere. Et nunquam soluere curauerunt quamquam fuissent per suos sacerdotes vel suos ordinarios requisiti ac moniti. Alios autem requisitos non audeo a peccato excusare cum ad solutionem decimarum tenentur et obligentur diuina lege cum sit preceptum morale quod neminem excusat vt postea dicetur non obstante quacumque obstinatione consuetudine dissimulatione et taciturnitate aut temporis duratione que contra moralia precepta non possunt prescribere decurenti lege.

SEd iam secundo interrogasti me qualiter isti detentores decimarum et primiciarum et primitiarum sunt fures et latrones sacrilegi: et depredatores manifesti dei et sanctorum et totius ecclesie inimici et inuasores. Respondeo tibi quod non solum ipsi sed fautores auxiliatores et consentientes eis quia pari pena punientur: et grauissime peccant. primo peccato sacrilegii quia retinent et recipiunt decimas et primitias que sunt deputate a deo et ab ecclesia pro ministris ecclesie: sicut testatur sanctus thomas secunda secunde articulo tertio vbi dicit. Sacrilegii crimen incurrunt quicumque ea que sunt ordinata ad sustentationem ministrorum ecclesie siue sint mobilia siue immobilia accipit et. xvi. q. iiii. Sicut quisquis. Ubi dicitur quod qui per fructum et per vim aufert posita in ecclesia sacrilegus iudicatur. ¶ Ex his dictis patet quod non soluentes decimas primitias seu oblationes vel detrimentes aut

alia bona ecclesiastica. vel furātes seu negātes decīas seu per violentiam vel per vim seu per rapinā recipiē tes aut occupātes sunt sacrilegi. Sed qꝛ oīs sacrilegus ē ipo iure excōicatus. pꝫ etiā ꝙ isti detentores decimarū sūt excōicati. Et ꝙ sacrilegꝰ sit excommunicatus pꝫ. xi. q. iij. c. canonica ⁊. xvij q. iij. c. oēs ecclesie. ⁊ hec excōicatio ē maior q̄ separata sacramentis et ab ī gressu ecclesie ⁊ sepultura ⁊ clesiastica et fidelium cōione vt pꝫ. iij. q. iiij. c. Ego itidem. Unde ꝙ omēs tales sunt excōicati maiori excōicatione dr̄ in titulo de rebꝰ ecclesie nō alienādis. c. hec cōsultissimo libro. vi. vbi dr̄ ꝙ oēs illi qui capiūt decimas ecclesie et res ecclesiarum sunt excōicati ipso iure maiori excōicatione.
Itē ꝙ tales decimas nō soluentes sunt fures ⁊ latrones ⁊ depradatores manifesti dei ⁊ sanctorū ⁊ totiꝰ ecclesie pꝫ. vij. q. i. c. quāꝗ et. xvi. q. i. c. decime. Qꝛ rapiūt ac detinēt ⁊ recipiūt tributa animarū egentiū que sūt decime ꝓprie. vnde decime ex debito requirūtur ⁊ nō sūt de ꝯsilio ecclesie: ymo de p̄cepto vt dicet postea et non dantur a populo iura ecclesiastica vt elemosina sed potiꝰ vt debitā et obligatio tributoria vt sit cibꝰ in domo domini pro ministris ⁊ sacerdotibus dei. Et glo. decreti dicit sup capitulo maior. xvi. q. vij vbi cōsētire videt aug. ꝙ ideo his temporibus sunt sepiꝰ maris ⁊ t̄re sterilitates et victualium caristie et mortalitates ac fames qꝛ decimas deo nō soluūt christi fideles. Unde ipe dicit maiores nr̄i ideo copiꝭ omībus abūdabāt qꝛ decimas deo dabāt et censum reddebāt. Modo autem quia dicessit deuotio fidei accrescit iudiciū fisci. id ē extorsio facta per fiscum. Et tollitur fiscus quod nō habet christus. Etiam in glo. decreti dicit ꝙ qui dare decimas nolunt: res alienas īuadunt ⁊ tenērur ad restitutionem: nec possunt absolui

nisi primo restituerit. Ex quibus ostenditur q nō dā
tes decimas veri noīs de reb⁹ omnib⁹ que renouant
vel nascūtur vineis castaneis de fructibus de ortis de
oliuetis de sale de lana de rebus aliīs minutis illa cō
suetudo nō excusat vt dicit bernad⁹ super capitulo.
In aliquib⁹ videt ergo q si ī italia vel corsite vel aliq̄
alia patria vn⁹ dn̄s vel aliquis nobilis vel rustic⁹ aut
clericus seu monachus vel heremita laicus nō soluit
vnq̄ȝ decimā vel primitiam cū sola consuetudo eū vel
eos nō excusat qr nō obstāte ꝯsuetudīe ecclīa q̄ regit
spūsctō decimas tam prediales q̄ȝ personales ꝑcipit
integre solui nisi ī personalib⁹ vbi cōsuetudo excusa-
re de cōsēsu ecclesie ad tempus certū ꝛ tn̄ etiā non ex
cusat nisi primo ꝛ sepi⁹ petat illas ꝓsonales decimas
sibi remittit ab ecclīa amore dei. Et vt dicit. Innocē-
ti⁹. Imo cōformādo me iuri dīno ac canonico dico q
q̄ncūq; ꝓsona alicui⁹ patrie tenetur dare decimas ꝛ si
canonice aut monita noluerit decimas seu primitias
vt dictū ē soluere cōpellenda est per censuram ecclīa
sticā ꝛ per excommunicatiōes: ꝛ per interdicta dicto
rum locorū ecclesiarū ac personarum quousq; soluat
sicut debet vt ponitur ī decretali extra decīs ca. Tua
nobis ꝛc. Cū nō sit. et ī oībus dieb⁹ festiuis ī singulis
ecclesiis dioceß. tā ī plublicis sermonib⁹ q̄ȝ ī missis ꝛ
officiīs tā ꝑ fratres mendicātes q̄ȝ ꝑ monachos ꝛ re-
gulares quoscunq; ꝛ etiā per sacerdotes seculares et
clericos debet vt mandat papa bonifaci⁹ libro sexto
ꝓdicari decime ꝛ denunciari excōmunicati ipo facto ꝑ
sedē apostolicā notoriī detētores decimarū ꝛ ꝓmiciaꝝ
et vlteri⁹ cōtra ipos ꝓcedere inuocādo etiā auxilium
brachiī secularis debēt ꝓlati ad maiores penas for-
midabiles etiā ꝑ captionē rerū ac personarū si opus
fuerit sicut contra rebelles tirānos predones fures ꝛ

sacrilegos et fidei catholice ꝛ legis diuine hostes ꝛ cō
trarios vt quos dei timor a malo non reuocat seueri=
tas coerceat discipline dum viuunt in hac vita. Sed
cum finis vite aduenerit etiam hi detentores deciarū
carere debēt ecclīastice sepulture: nec debet ꝓ eis fie=
ri aliqua oratio seu missa celebrari: vt notaꝛ ī titulo
de decimis. c. prohibemus ī fine. ex dictis ergo ꝑ ꝙ
hec pessima consuetudo non soluendi decimas perso
nales vl' prediales est per sacrum consiliū ꝛ ꝑ papam
tollenda et penitus extinguenda. Et hec de secundo
interrogatorio seu articulo.

TErtio querebatur a me quid sit ista decima quā
dominus iubet dari. et ego dixi ꝙ hec decima ē
omnium bono iuste acquisitorum siue in predialibus
siue in personalibus talis pars scilicet decē partibus
vna pars debita vt ponitur in. c. de decimis. et dicitur
in diffinitione omnium bonorum iuste acquisitorum
detur decima. qꝛ vt dicit hostiensis super ca. ex trans=
missis de omni lucro iuste acquisito debet dari decia
personalis. ¶ Predialis autē dari debet non solum
a iusto sed etiam a violento et predone possessore etiā
a iudeo ꝛ sarraceno ꝛ heretico etiā si seminet ex semi
ne furtiuo qꝛ nō daꝛ rōne furti ſʒ rōe predij Sed ī per
sonalibus aliter ē quia sicut elemosyna nō debet fieri
illicite acquisitis. Ita nec decima personalis debet
solui de meretricio nec de histrionatu liceti ipsis trās
feratur dn̄ium ne ecclesia videatur approbare crimi
na ipsa vel etiā vbi non transferꝛ dn̄ium rei qꝛ de īiu
ste acquisitis ecclesia dei nō recipit decimā vt ī furto
violentia: et rapina in simonia: in vsura: talis ī iustis
in ludo taxillorum: in sententia iniqua. in scriptura
falsa de bello ꝛ guerra iusta de oppressione pauperū
et captione et spoliatione rerum ipsorum.

Quarto fui interrogat⁹ qualiter est preceptum a deo q̄ debemus decimas soluere et primitias vt oblationes vel vbi reponitur hoc. et ego respondi q̄ secundū doctores theologos et iuristas solutio decia rum est preceptum morale et in preceptis moralibus includitur et sic est de primiciis et oblationibus. Qđ probatur. qꝛ in primo precepto quo dicit: dn̄m deum tuum adorabis et illi soli seruies. Includuntur hec tria scʒ decīa p̄mitia et oblatio. Quia adoratio ē cultus latrie. Cultus autē latrie esse non potest sine dei seruitio ac recognitione. et qꝛ per illa tria deum recognoscim⁹ et sibi soli seruim⁹. iō illa tria in primo p̄cepto quod est morale includunt Sunt ergo illa tria de essentia precepti moralis item ī primo p̄cepto secū de tabule qđ dicitur honora patrē tuum includuntur illa tria honoramus ei deū de n̄ra substātia p oblationes p decīas et p primitias ergo tenemur ad illa tria ex quo sunt precepta moralia ⁊ ꝓ loco ac tempore ea non ad implēdo: sed pretermittendo peccam⁹ mortaliter. et si queras qualiter ad ipsa obligamur. rn̄deo q̄ꝫ obligamur ad ipsa vt dictū ē iure nature iure scripture dīne: iure legis euangelice ⁊ auctoritate ecclie catholice que spiritu sctō regit ordinatissime. et primo tenemur iure nature. qꝛ consonū est sue rationi ac ratione vt dignus sit mercenarius vel operarius sua mercede: et q̄ seminantes sp̄ualia debēt metere carnalia secūdū apostolū vt sit ratio dati et accepti scđꝫ phm̄ ⁊ bonoꝝ laboꝝ glorios⁹ ē fructus. vt dictū est tenentur etiā xp̄iani ad illa tria iure scripto. primo q̄ꝫtū ad oblationes qꝛ scriptū ē exodi xxiij. Non apparebis in cōspectu meo vacu⁹. Secundo quantū ad primitias qꝛ scriptū est exodi. x. Loquere filijs israel vt tollāt michi primitias ab oī hoīe qui offert vltrone⁹

accipiēs eas ꝛ·xxij.c· dr decimas suas ac p̃mitias nō tardabis offerre primogenitum filiorum tuoꝝ dabis michi ꝛ de bob⁹ ꝛ ouib⁹ similiter facietis. Et ī leuitici scribitur·Cū messueritis segetem offeretis manipulos spicarum p̃mitiarū vestre messis ad sacerdotē qui leuabit fasciculem corā dn̄o. vt acceptabilis sit ꝓ vobis·Tertio quantum ad decimas obligant̄ qꝛ de⁹ dixit ꝛ p̄cepit malachi·iij.c·Inferte omnem decimationē in horreū meū vt sit cib⁹ in domo domini·Iure legis euangelice tenent̄ ad ista tria et primo quantū ad oblationē exēplū xp̄i ꝓ quo maria virgo obtulit ī tēplo turturū aut duos pullos columbaruꝫ.et sic etiā ea de decimis et primitijs quas xp̄s precepit dari dicens·reddite q̄ sunt cesaris cesari ꝛ q̄ sunt dei deo et hoc ītelligit xp̄s tam de decimis personalib⁹ q̄ꝫ predialibus·Sed ꝙ teneantur etiā xp̄iani reddere decimas ipsas ex precepto eccl̄ie que spiritu sancto regit̄ ordinatissime ita de p̄dictis sicut de aīalib⁹ sicut etiā de laborib⁹ lucro ꝛ arte acquisitis ptꝫ·xvij·c.ij·ꝛ·iij· et in decretalib⁹ extra de decimis· ex quibus omīb⁹ ostendit̄ ꝙ soluere decimas personales ꝛ p̄diales premitias et oblationes sit p̄ceptuꝫ morale et si non fiat obligat ad pctm̄ mortale ꝛ nō pōt ipsū aliqua cōsuetudo excusare q̄ꝫtuncunq; sit diuturna cū sit de iure diuino contra que nec aliqua consuetudo nec ip̄e papa pōt dispensare simpliciter ꝛ ppetue vt allegat· Innocentius·c·venerabilis de confirmatione vtili.

Quinto querebatur a me qn̄ ꝛ qualit̄ fuerūt a domino deo illa tria scilicet oblationes p̃mitie ꝛ decime instituta respondi ꝙ oblationes erant postq̄ꝫ decime et primitie ꝛ primicie postq̄ꝫ decime ī mundi eñ principio in lege nature saluabant̄ homines solū per oblationes ꝛ sacrificia vt dicit magister sniaꝝ ī q̄rto

libro sicut ptz de cayn et abel q̃ offerebāt dño manipulos messium et priogenita ouium. Crescente cultu dei precepit deus pmitias dari mīstris dom⁹ sue q̄ sūt ꝓ prie sacrificia offerētes vnde sacerdotes sacra dātes vel sacrificia offerentes dicuntur oblationes nō tollē do sed pmitias addēdo postea vero magis ac magis cultu dei triūphanter crescētes ꝓpter multitudinem ministrorū ecclesie addidit illis duabus decimas et reseruauit sibi decimā ptē rerū oīm q̄ crescunt et renouant ac acquirunt oī āno quas pcepit dare suis leuitis et ministris ī ecclesia sub pena pctī mortalis.

SExto fui interrogat⁹ qualiter obligantur fideles xp̄iani dare oblationes cum sint voluntarie. Dixi ac dico q̄ lz ipse oblationes q̄ nūc fiunt de pane de candelis aut de pecuniis et rebus ceteris sint voluntarie et volūtarie possint hoīes ip̄as offerre quecunq̄ dierum qz scriptum est exo. xxv. Ab oī hoīe q̄ offert oblationes vltronei recipietis eas Tn̄ in certis casib⁹ obligant prochiani: et pn̄t cōpelli p censurā ecclesiasticam et excōicationē ad eas offerēdum epō vl presbytero ī ecclesia: vt dicit hostiēsis in sūma sup titulo de parrochiis. Prim⁹ casus ē: si quis dimisit ī testamēto q̄ fierent oblationes ꝓ ip̄o: qz oblationes tales mortuorum sūt necessario soluēde adeo q̄ q̄ non soluunt sacrilegi inducātur vt ponit. xii. q. ii. c. Nulli abstulerit. Secūdus casus ē cū dimisit defūctus possessionē aliquam que omni anno dz dare cēsum: vel certas oblatiōes ecclesie ꝓ aīa sua. Tertius casus ē si pbr̄ q̄ seruit ecclesie non habet vnde viuat vel bene sustentet: tūc ꝯpelli pn̄t ad offerēdū prochiani p episcopū: cui⁹ officiū ē in talibus explorādū ymo si sacerdos paup est potest ip̄is subtrahere diuīa officia: qz nemo cogit suis stipēdiis militare. ex̄ de simonia c. cū nō sit et c. ad

apostolicā. Quart⁹ casus est si fuerit cōsuetū i illa ec clesia dieb⁹ dñicis vl festiuis: aut aliis dieb⁹ q parro chiani offerāt: q2 oblatiões quotidiane necessario sol uēde sunt ⁊ q nō soluūt dñt excōicari. de ɔsec. di. i. oīs xpian⁹. ⁊. xvi. q. i. Statuim⁹. Quint⁹ casus est ppt pceptū ecclesie. Tenet eni offerre prochiani i pcipuis festiuitatib⁹: scʒ natalis dñi: pēthecostes ⁊ pasche: et in dedicationib⁹ eccliaꝝ ⁊ in festis patronū: et sūt cō pellēdi offerre. tūc illis dieb⁹ maxime cū sit gñalis cō suetudo vbiq3 terraꝝ: vt pcipit. de cōse. di. i. c. Si q̄s Et he oblatiões sunt epi ac ordinarii qñ ipse celebrat in aliqua ecclesia sue diocesis vel facit corā se celebra re: qd pbat p capl'm pmū de raptorib⁹ q2 sua tota dio cesis reputat sua ecclesia prochialis: q2 ipa hʒ curam de oībus suis prochianis ⁊ pbris. Et qd nō pōt p se fa cere in tota diocesi hoc ipe agit p sacerdotes curatos ⁊ nō curatos imediate: vt ponit ex. de prochia. c. sr eo Et si eps nō est pñs dande sunt oblatiões pbris dūta-xat de iure cōi. q2 ipsi dant sacramēta: ⁊ corp⁹ xpi of-ferūt ⁊ oblatiões deo repñtant. ⁊ p populo ex suo offi cio tenent orare. vt ptʒ. x. q. i. q2 sacerdos. ⁊. c. habēt hanc cōsuetudinē et. xvi. q. i. doctos. Ex istis ergo cō cludit qualiter ⁊ qñ oblatiões necessario tenent dare xpifideles clericis/ presbyteris et epis.

SEptimo fui interrogatus qñ ⁊ qualiter et a qui bus primitie debēt dari. et ego inherēdo dictis sanctorū dixi q pmitie debent dari: q2 sunt in pcepto dei. Nam dñs pcepit exo. xxii. dicēs primitias terre frugū deferes in domū dei tui. Unde primitia est pri ma pars frugū deo offerenda. et statim debent dari: vt extra de decimis. c. Nūcios. ⁊. c. ex parte. alia vero dicitur decima personalis q datur vel debet dari de piscationibus: de venationibus: de pensionibus: de

molēdinis ꝺ balneis. de negocijs. ꝺ artificijs. de aduo catib⁹. de collecta scolarū ꝺ mercede mercenarioꝝ de milicia militū vt pꝫ. xvi. q. i. decime ⁊ q. vii. q̄cūqꝫ. ⁊ di xi ac dico ꝙ nō obstā te q̄zū ꝺ theologoꝝ opinione q̄ di cūt ꝙ p̄diales decime sūt ex diuino mādato vt leuit̄ vl tio. cap. sed ꝑsonales sunt ex ꝯstitutiōe ecclie. ⁊ ꝙ ī so lutiōe decimarū ꝑsonaliū p̄t excusare ꝯsuetudo p̄scri pta q̄ iuri derogat positiuo vt pꝫ ꝺ ꝯsuetudie c. ex lr̄is extra de arbitris c. dilect⁹/ Tñ verū ⁊ catholicū ē asse rere et tenere ꝙ vtraqꝫ decima tā ꝑsonalis q̄ꝫ p̄dialis ē de iure dīno ⁊ a deo fuit nobis cōmēdata de p̄cepto et nō obstāte quacūqꝫ cōsuetudīe q̄ iuri diuino non po test p̄iudicare. vt dr̄ ꝺ sn̄ia ⁊ re iudi. eodēmō et equali ter tā ꝑsonalis q̄ꝫ p̄dialis debent solui sub pena pct̄i mortalis nā. de oīb⁹ bonis iusto titulo acq̄sitis tenet̄ dare decimā. vt dicet̄ ī fra. ⁊ ponit̄ extra de decimis c. pastoralis ⁊ c. cuꝫ hoīes. Item ꝙ iure diuino talis de cima debet dari pꝫ scdō ꝑ alipomenō. xxxi. c. vbi p̄ce pit dñs ꝑ ezechiā populo hītāti. ī Israel. vt partes da rēt sacerdotib⁹ ⁊ leuitis vt possent vacare legi dei. itē ratiōe ꝓbatur ꝙ talis decima ꝑsonalis solui debeat. Nā si de tp̄e tenemur deo decimā personalē reddere multomagis tenemur de bonis et laborib⁹ ꝑsonalib⁹ ac lucris decimā dare pꝫ ꝯsequētia ꝑ locū a minori ⁊ añs pꝫ ꝺ cōsecratiōe di. v. c. quadā Nō ergo ꝯsuetudo aut aliq̄ tēpore p̄scriptū p̄ōt aliquē a pctō mortali ex cusare nō soluentē decimā ꝑsonalē. q̄nymo pctm̄ eius magis agrauat ne ex consuetudine veniantur ad pec candi necessitatē. et de peccandi necc̄itate labatur in obstinatiōe ⁊ despatiōe: que sunt pctā ī spm̄ sanctum scđꝫ augustinū libro scđo sn̄iarū di. vltia. q̄. nec remit tuntur ī hoc seculo nec ī futuro. vt patet mathei. xii. et si propter istā cōsuetudinē nō soluēdi decias perso

nales et p̃diales: q² nõ reputat peccatũ multoꝝ xp̃ia
noꝝ aĩe descẽdũt in ĩfernũ: q² pctm̃ cũ cõsũmatũ fue=
rit generat mortẽ. Ja. scdo. ca. et propt̃ talẽ cõsuetu=
dinẽ videt illa cõsuetudo eẽ quasi pctm̃ ĩ spm̃ sctm̃:
q² fit ex malitia ĩueterata ꝛ obstinatõe: ꝛ hui⁹ mortis
et pctĩ sũt pticipes p̃lati ꝛ rectores curati ꝛ p̃dicato=
res: q² sũt canes inutl nõ volẽtes latrare. Nec sũt suis
parrochianis annũciantes dãnationẽ decias nõ sol=
uentib⁹ ꝛ tot mortib⁹ digni sũt quot ad subditos pdi
tionis excusatiõis extra trãsmittũt vt dicit Gre. xi. q.
iij. c. Scire dñt. et hec de septimo interrogatorio.

OCtauo fui interrogat⁹ de quota pte decima dꝫ da
ri. et dixi ac dico vt in precedenti. c. salua somper
reuerentia aliquorum theologorũ quibus non adhe=
remus dicentium ꝙ p̃ceptum de decĩs secũdũ subãm
suã est mortale: et ẽ scriptũ in corde hominis. Cuius=
libet eñ dicta conscĩa ꝙ si scdm apłm seminam⁹ spi
ritualia non ẽ magnũ si metam⁹ carualia scdm istos
theologos nõ ẽ p̃ceptũ morale q̃ꝫtũ ad taxatõnẽ ꝙ det
tãta ps ꝛ nõ min⁹ vñ ponit extra de deci. c. i. Quedã
decĩe dabant ĩ veteri testamẽto a populo filijs leui: q²
possessiones aliquas alias non habebant q̃dã dabãt
sacerdotib⁹ et leuitis: etiã reddebant ad pauperum
vsus sicut etiã decĩe mõ debẽt diuidi in quattuor ptes
quarũ vna ẽ epi. alia ẽ clericoꝝ. alia est fabrice. alia
pauperib⁹ dꝫ dari vt ponit. xij. q. ij. c. quattuor et ex=
tra de testa reqsiti: et q² duodeci erãt trib⁹ voluit dñs
vt trib⁹ leui sola recipere ab alijs tribubus decimam
laboꝝ suoꝝ ꝛ nullas alias possessiones haberet domi
nus leuiter. xviij. et deutro. Nõ habebũt sacerdotes ꝛ
omẽs q̃ de eadẽ tribu. sunt ptẽ ꝛ hereditatẽ cũ reliquo
populo israel domin⁹ enim ipse est pars et hereditas
ei⁹. et ideo dicunt isti theologi ex quo iam abũdat in

possessionibus qbus põt sustẽtari. Ideo veri nomis decia nõ ẽ danda sub p̃cepto: nec ẽ p̃ceptũ scd̃m taxationẽ. sz scd̃m solã subãm p̃cepti vbi aũt esset ecclia paup et nõ hẽret aliũde viuere q̃z de decimis tũc veri nois decia cadit sub p̃cepto et parrochiani tenent dare sub pena pcti mortalis veri nois decimã: dicẽte malachia. Inferte oẽm decimationẽ i horreũ meũ vt sit cib9 in domo dñi. et iõ dicũt nũq̃z decie sũt dãde scd̃m cõsuetudinẽ patrie: et ita ẽ dermінatũ extra de decis c. In aliquibus. ꝛ. c. In tua. Sed quia ista opinio est valde cõtraria ꝛ onerosa statui clericali ꝛ scẽ romane ecclie ꝛ decia i sctõrũ patrũ: p̃cipue beati Augu. iõ saluo meliori iudicio: dico q decia solũ ad subãm verũetiã q̃ztũ ad taxationẽ cadit sub p̃cepto dino: et ẽ p̃ceptũ morale. Si autẽ sit p̃ceptuz diuinũ soluere de decẽ ptib9 seu reb9 vnã ptẽ vel rẽ: ptz per istos theologos q̃ etiã cõcedũt q tunc qñ trib9 leui nõ hẽbat possessiones necessariũ erat q daret veri nois decia. ꝛ dicunt q nũc de noua lege nõ ẽ necessariũ sicut tunc: qr nũc ecclia abũdat i aliis redditib9: sz scd̃m taxationẽ deciarum xp̃s q̃ nichil de p̃cepto deciaꝝ locut9 fuit reliquit determiatiõi ecclie. et iõ papa consultus dicit q cõsuetudo in decis ẽ seruanda vt dicit. c. in. aliq̃b9 extra de decimis. Sed vere ista dermіnatio michi nõ placẽt: qr ex quo decima tunc fuit p̃ceptũ morale quo ad taxationẽ: et mõ etiã ẽ p̃cetum cum p̃ceptum morale scd̃m legẽ currẽtẽ semp sit iuariabile. item attento q semp fuit p̃ceptũ dinũ. ergo nec papa: nec cõsuetudo potuerũt cõtra ip̃m dispẽsare. nec quãtũ ad subãz nec q̃ztũ ad taxationẽ. itẽ videt icludere cõtradictionẽ primitie i pricipio: dicẽte dño exodi. xxii. decimas et primitias nõ tardabis offerre etiã dande sũt primitie ex cõsuetudine ecclie ꝛ cõstitutione vt ptz. xvi. q. i.

Reuertimini. & .xxxii. di. ca. pter hec. ¶ Sed qualiter dnt dari interrogatus fui: dixi q ex auctoritate sacti Hierony. et maiorum traditioe introductum est q q primum dabant quadragesima pte dabant: q aut minimum sexagesima: et sic inter quadragesima & sexagesima licebat offerre pro volutate soluetis: vt ponit ex. de deci. c. i. & hoc verum est in aridis: vt est granum: & in liquidis: vt est vinum et oleum. In pecudibus vero primogenitum dabant: vt ponit in. c. magne: ex de voto. Et ideo hec cosuetudo in solutioe primitiarum dz seruari nunc p tota ecclesia latina: vt si qs hz vltra. xl. mesuras vini etia si haberet mille no dabit nisi vna mesura illius prie pro primitia. Si aut hz xl. vitulos vel porcos: vel agnos: no dabit nisi vnum pro primitia: etia si heret mille. Et si habuit minus q3. xl. mensuras bladi: vel vini: vel bestiarum dabit primitia pro estimatioe valore rei i pecunia vel i alia re equalete sicut fit in decima. vn soluere primitia est in precepto. et q ea no soluit peccat mortalit: & copelledus est p censura ecclesiastica & excoicadus quousq soluat primitia de omnibus rebus & singulis de qbus soluit decima: vel dz solui. Et q hoc sit verum pbat. xvi. q. ii. c. precipietes statuimus vt decime & primitie &c. Ex q sequitur q opz soluere primitia de necessitate sub pena peccati mortalis vel magna vel pua vt notat. xxxii. di. pter hec Et sicut est de decima q nulla cosuetudo ipsa3 prescribit q no soluat: sic etia dicimus de primitia: & sicut oblationes decimas nullus laicus pot habere vt dicet. i. sic nullus laicus potest petere vel accipere primitias ecclesiis debitas: nec aliqd pot eas dare laico sine peccato sed dade sunt primitie sacerdotibus vt puta epis vel psbyteris dutaxat quibus solis deus mandauit dari primitia q2 ipsi solidant sacrameta et primitie dat pp sacramenta. vt ponitur. xvi. q. i. doctos. Et possunt

diuidi p̄mitie īter ecclesias sicut decime: sed ipse p̄mi
tie dn̄t dari ecclesijs. et principaliter vbi accipiuntur
sacramēta: vt notatur. xiij. q. iij. c. Cōcesso nisi aliter
ordinetur inter ep̄os vel pb̄ros ex pacto expresso.

Nono fui interrogat⁹ circa solutionē decimarū
Primo que sunt ille decime q̄ debent eccl̄ijs ex
iure diuino. Et dixi eis q̄ duplex erat decīa: vna q̄ vo
cat̄ p̄dialis q̄ dat̄ ex terre fructib⁹ ꝛ ex bestiaꝝ ac aīa
liū fetib⁹: et ex talib⁹ dꝫ solui veri noīs decima. Nec
aliqua cōsuetudo excusat q̄ nō soluat̄. Et tn̄ nō fit ve
ri noīs decima nisi velitis sumere hoc nomē decima
ḡnaliter p̄ quacunq̄ quota numeri: siue p̄ vicesima:
vel tricesima: vel centesima. vel alia parte: et tunc est
equocatio in noīe ꝛ ita bn̄dixisset dn̄s. Quicq̄d trice-
simū vel cētesimū fuerit sctificabit̄ dn̄o. leuit. vlti. q̄
tn̄ ē falsū. Itē frustrat̄ ꝛ anullat̄ intētio dei p̄cipiētis
decimā p hāc expositionē falsā ꝛ toto statui eccl̄iasti
co nociuā ꝛ cōtrariā vlꝫ q̄ veri noīs decīa sit q̄cūq̄ ps
pua vel magna q̄ dat̄ loco decime ecclesijs: q̄ tunc
quis per solutionē vni⁹ denarij vel panis excusaret̄ a
solutione decimaꝝ cētū mensurarum grani: ꝛ sic opor
teret pb̄ros mēd'cate vel aliq̄d i terrenis laborare di
missis diuinis officijs ꝛ p̄prijs stipēdijs militare q̄ est
cōtra apl̄m. Et iō dimissa ista opiniōe erronea ꝛ expo
sitione falsa quorūdā theologoꝝ paupeꝝ mēdicātiū
religiosoꝝ ac seculariū q̄ sup decimaꝝ solutionē com
muniter irridēt ꝛ cōtradicūt pb̄ris ꝛ bn̄ficiatis ac pro
chialib⁹ eccl̄ijs: dico q̄ aurelio augustio doctore san-
ctissimo ecclesie cui magis est credēdū q̄ꝫ istis aduer-
sarijs decimaꝝ ꝛ p̄mitiaꝝ p̄ vtraq̄ decima predialis
ꝛ psonalis p̄sertim p̄dialis danda est eccl̄ie ꝛ offerēda
statim anteq̄ꝫ fiat aliqua sepatio: videlꝫ de decem vi-
tulis vnus vitulus: de decem rebus vna res: de decem

lucris vna merces vl' vn⁹ cēsus dūtaxat ita q̄ si nouē ptes ꝓ se reseruauit fidelis xp̄ian⁹ decimā ptem offe rat vel tradat deo ꝛ mīstris ecclie de rebus oīb⁹ ꝛ sin gulis q̄ apud ip̄m crescūt ꝛ renouant oī anno seu acq̄ rūtur negatiōe lucro vel artificio. et nulla cōsuetudo pōt huic decime p̄iudicare q̄ min⁹ soluat cū sit cōtra p̄ceptū dei. etiā q̄ min⁹ soluit sciēter vel furat. vel ne gat ip̄am. vel ꝯtradicit vel tacet et nō reuelat rectori vl' ecclie peccat mortalit cū sibi ꝯsētiētib⁹. ꝛ est excōi catus a iure ꝛ sacrileg⁹ vt dictū est. ꝛ tenet ac restitu= tionē ac dꝫ ꝛ pōt cōpelli p cēsurā ecclīasticā ꝛ vitād⁹ est ī sacramētis ecclie. et si moriat nō satisfaciēdo p se vel p suos heredes carere dꝫ ecclīastica sepultura vel cimiterio. vt p̄cipit ī titulo de decimis. c. tua. ꝛ. c. ꝓhibem⁹. imo q̄ nō soluit decimā ptē de reb⁹ suis ad decimā vix reducet. ac ī fame ꝛ penuria reduct⁹ mo= riet. Et dr. c. reuertimini. ꝛ. c. decime. xvi. q. i. Sed q̄ p̄cise soluēda est vna pars de decē ptibus et nō min⁹ p̄cipit sctā mr eccl'ia. Et declarat scūs Augu. p̄dict⁹ q̄ nō est glosand⁹ nec declarand⁹ in hac pte in. c. deci me. xvi. q. i. vbi exp̄sse narrat bn̄dictōes illoꝝ q̄ fideli ter soluūt de decē ptibus vnā partē videlꝫ decimā. et ecōuerso narrat maledictiones quas habēt illi q̄ illā decimā partē soluūt. aut q̄ minorē ptēꝫ q̄ꝫ sit decima soluūt vn̄ dicit. Qui p̄miū celeste cōparare aut pctō= rum indulgētiā desiderat ꝓmereri reddat decimā et de nouē ptibus elemosinā studeat dare pauperibus. Qui xp̄o de decē ptib⁹ nō dat decimā puniet in q̄ttuor vt testat dn̄s p malachiā. iij. caplo vbi dicit. Qꝛ mi= chi nō reddidistis decimas ꝛ p̄mitias. idcirco ī fame ꝛ penuria maledicti estis. Etiā maledicti estis ī falli bilitate ꝛ defectu fructuū olei ꝛ frumēti ꝛ aliaꝝ mes= siū ferarū bestiarū pecoꝝ carniū pisciū herbarū. etiā

maledicti estis in aere pestifero et corrupto ac bestiali morbo in guerram fame in gladio in verme corrodente te terram dante pessimo. Etiam maledicti estis quia repente moriemini mala morte subito sine penitentia et confessione et absque vllo sacramento. Etiam maledicti estis in defectu filiorum et nepotum: et peribit vestra generatio et vsque in tertiam et quartam generationem maledicetur et patiemini in inferno perpetuo et disperibit de terra memoria vestra et successorum vestrorum pro eo quod non fuistis recordati misericordiam cum deo vestro facere cum suis pauperibus et sancte ecclesie ministris: quibus primitias ac decimas tenebamini dare de iure diuino. Has quidem maledictiones et excommunicationes dat deus noster contra non soluentes decimas veri nominis aut non soluentes eas perfecte et fideliter et integraliter. Sed secundum beatum Augu. aliis quattuor benedictionibus deus noster remunerat fideles fideliter decimas soluentes et primitias: aut illos qui de decem partibus vnam partem soluunt. Et primo promisit eis dare fructuum vini et olei iumentorum pecorum ac herbarum abundantiam Secundo promisit dare sanitatem corporis aerem salubrem extirpationem tyrannorum/ pacem inimicorum/ et diuitias et felicitatem omnium rerum. Tertio promisit dare vitam tranquillam et in necessitatis habundantem et copiosam securam et longeuam: et tandem in senectute bonam mortem coram deo preciosam liberationem a penis inferni/ et remissionem peccatorum plenarie cum susceptione sacramentorum ecclesie. Quarto promisit filios et filias filiorum vsque in tertiam quartam et quintam generationem dare procreare et augere: et benedicere et sanctificare: et tandem post mortem in paradisi gloria soluentes sic decimas collocare. Hec sunt verba beati augustini vbi supra: cui magis est credendum quam istis theologis veri nominis decimas aliter exponentibus. Unde beatus aureli augu. contra istos non soluentes decimas vel non plene soluentes de decem partibus vnam partem clare ibidem dicit. Hoc est iustissima consuetu

do: vt si tu deo tuo decimā nō dedere tua decia reuo-
care scꝫ amitti nouē alias ptes ⁊ dabis ipio militi qđ
nō vis dare sacerdoti: deꝰ enī nr̄ q̄ nobis dignat̄ totū
dare ad vitā nr̄am necessariū dignatꝰ est a nobis deci
mā recipere nō sibi. Sed nobis pculdubio pfuturā.
Et dicit ibi glosa ꝙ decime ex debito reqrunt̄: qꝛ sūt
in pcepto dei: ⁊ sicut debitū possunt peti ī iudicio / et
extra iudiciū. Ex quo pꝫ ꝙ substractio veri noīs deci
marū: vel nō solutio ipsaꝝ quacūqꝫ cōsuetudine non
obstāte mala plura īducit vt dictū est qꝛ ē p̄uaricatio
diuini mādati vt ponit̄ ex̄ de decimis. c. a nobis. Se
cūdo qꝛ olim soluētes decimas bonis oībꝰ abūdarūt
vt pꝫ. xvi. q. vij. c. maiores. Tertio qꝛ q̄ decimā non
soluūt vix ad decimā ꝯuertunt̄: vt pꝫ. xvi. q. i. c. deci-
me. Quarto qꝛ ꝓpt̄ hoc pctm̄: ⁊ alia multa pctā deꝰ
scđꝫ ꝓphetā dat nobis celū ferreū ac terrā ereā: ⁊ nō
aperit catharactas celi: nec dat pluuias tp̄ibꝰ suis:
nec īcrepat locustas aut tollit tyrānos depredatores
homicidas ⁊ alios iniq̄s nos mille modis deuorātes
vn̄ deuorat̄ terra cū germīe suo p locustas vermes et
brucos: quoꝝ nō est numerꝰ ⁊ dū cāpi expectant̄ fru-
ctuosi ī fructibꝰ cū est tp̄s ipsorū recollectiōis ira dei
descēdit sup eos ⁊ vsqꝫ ad fūdamēta ip̄os cōburit: vt
pꝫ. xvi. q. i. reuertimini. Quito p guerras: p tyrānos
p spoliatores qđ nō decimat̄ ⁊ deo nō dat̄ p violētiaꝫ
vel per ignē: vel per aquas: vel alijs modis tollit̄ et
auferť: et sic tollit fiscus qđ nō habet xp̄s: vt notatur
in p̄dicto capl̄o. Maiores. xvi. q. vij. Sed dātes de-
cimas veri noīs quadrupliciter remunerant̄. Et pri
ma remuneratio vt patet ex dictis est abūdantia fru
ctuū: secūda est corporis sanitas: tertia est peccatorū
indulgētia: quarta est vita eterna: vt ꝓbat̄. xvi. q. i.
decime. ¶ Ex predictis ergo rn̄detur ꝙ nō soluentes

decimas vel veri nois decias nō plene soluētes: sicut estis vos ipū prochiani ꝛ capellani mee eccłie aiaceñ. vel alteri⁹ cuiuscūq; eccłie: quoꝝ aliq vr̄m soluūt decimas de. xv. ꝑtib⁹ vnā: alij de. xxx. ꝑtib⁹ vnā: alij de centū: alij nō soluūt decimā de caseo nec de lana q̄ oī anno renouant: nec de iumētis/ nec de porcis/ nec de venationib⁹/ nec piscationib⁹/ nec de sale nec de oleo nec de fructib⁹/ nec de ortis ꝛ reb⁹ silibus. Et oēs vos tales etiā si sitis comites barones: nobiles pricipes: vel potētes: seculares/ vel regulares estis a deo: et ab eius eccłia excōicati: sacrilegi fures: ꝑdones bonorū dei ꝛ sctōꝝ. ꝛ tenemini restituere decimas et p̄mitias quas nō soluistis/ vel ꝯponere ac ꝯcordare cū eccłia: vt pꝫ d decimis. c. ad populi. ꝛ. c. tua nos. Et cōpelli debetis p cēsurā eccłiasticā nec pōt nisi de licētia pape aliqs eps/ vel p̄dicator/ vel frater mior: seu curat⁹ vos ab ipo pctō decimaꝝ quas nō soluistis absoluere nec penitētiā dare: nec etiā dispēsare nisi p̄mo āte oia p vos vel vr̄os heredes satisfaciat de decimis q̄s nō soluistis: vel ꝯcorderis cū eccłia vł pietat dei amore remitti vobis vł det fideiussoriā cautionē de soluēdo plenarie dū piguior fortuna euenerit: qꝛ nō remittit pctm̄ nisi restituat ablatū: vt patꝫ de regu. iur. li. vi.

Decimo fui interrogat⁹ de q̄bus reb⁹ decima debet solui et dari. Et dixi ei ac oībus dicoq; decima est danda de oībus fructib⁹ terrarū de tritico: de grano quocūq;: de ordeo. de siligine. de milio. de splera. de scanda. de auena. de ricio. de sciba. de ceteris leguminibus. et de oībus que sunt arida ꝛ seminantur in terra et colligūtur. Etiam de liquidis de vino. de oleo. de melle. de castaneis. de nucibus. de auellanis de pomis et piris. de fructibus omnium arborū. de seminib⁹ etiā lini et canapis. de bōbicis serici. ꝛ alia

rũ herbaꝝ q̄ seminanť ĩ terra: de pascuis herbaꝝ aĩa liũ/ de herbis ortoꝝ/ de apibus/ de nutrimẽtis aĩaliũ/ de ferro/ de paleis ⁊ lignis siluaꝝ/ de iumẽtis/ de eq̄s de bobus: de vitulis: de vaccis: de porcis: de peccori=ribus: de ouibus: de agnellis: de lana ipsarũ: de lacte de caseo: de butiro: de ouis: de gallinis: de anseribus: de piscationibꝰ: de venationibus: de argentarijs: de metallis ⁊ aurifodinijs: de lapicidinijs: de sale ac de salmis: de balneis: de molendinis de negocijs: de ar tificijs: de lucris: de censibus: de pensionibus: de mer cedibus: de locutionibꝰ ac cõditionibus de stipẽdijs et de rebꝰ captis in guerra iusta etiã debet dari· vt po niť· xxiij· q· v· c· dicat· Et breuiť de cunctis bonis et rebus iusto titulo acquisitis· Et dare decimam teneť de tẽpore vt patet de conse· di· v· c· xl· et xvi· q· i· deci me sunt tributa egentium animarum· et xvi· q· vij· c· Quicunq̄· ⁊c· Omnes decime et extra de decimis ca pitulo Commissum· ⁊c· Non ẽ in potestate ⁊ c· pasto=ralis· Jtẽ decimas debet dare doctor de collecta sco=larum et aduocatus de aduocatione ꝓcurator de ꝓ=curatione et notarius de scriptura ⁊ mercenarius de mercede et miles de militia· xvi. q· i· decime· ⁊· q· vij· Quicũq̄· Jtẽ deciẽ ꝑsõales etiã dari debẽt de ĩiustis et iniusto titulo acquisitis vbi dominium transfertur sicut sunt illa que acquiruuť ex meretricio vľ hystrio natu· Meretrix enim q̄ʒq̄ʒ turpiť faciat q2 meretrix ẽ nõ tñ turpiť accipit cũ sit meretrix eccľia: tñ earũ non capit decimas ne videať approbare earũdem pctm̃ vt diceť postea. Et secundum hoc videtur michi q2 si cut elemosina non debet dari de iniuste ablatis vľ ac quisitis: ita nec decime vt poniť in glo· c· ex trãsmissa titulo de decimis· Hec sufficiant de isto interrogato=rio, quod quidem clare ostẽdit ac precipit qđ qui nõ

soluit decimã de omnibus ac singulis supradictis cũ iusto titulo ac lucro ꝓuenietibus talis quicũq sit aut cuiuscunq status existat est excõicatus: et per censuras ecclesiasticas cõpellendus est: vt sepe dictum est in capitulis supra scriptis.

Vndecimo fui interrogatus in dicta insula corsice: in qua nobiles nõ soluũt decimas de consuetudine, qui sunt illi vel que sunt persone q̃ debent decimas ac p̃mitias dare: Et dixi ac dico assertiue q̃ oĩs homo natus de muliere se persona nata de masculo et femina tenet et obligat deo et ecclesie decimas soluere de cõmuni lege: nisi sit a deo p̃uilegiata vel eius vicario: q2 oĩbus hoĩbus est a deo datũ preceptũ morale leuiter: vltimo capitulo vbi dicitur. Quicquid decimum fuerit sanctificabitur dño. et exo. xxij. Decimas ac primitias nõ tardabis offerre dño deo tuo. Cũ ergo sit diuinũ preceptum vt dictum est obligat oẽs homines bonos et malos: nobiles et ignobiles: ecclesiasticos et seculares: presertim in decimis predialibus oĩs homo cuiuscũq dignitatis / status ac cõditionis existat: obligatur sub pena peccati mortalis p̃diales decimas de ꝓprijs rebus soluere ratione terrarum et prediorum ac temporum quas deus sibi dedit: quia domini est terra et plenitudo eius orbis terrarum et q̃ habitant in eo. Et ipse deus ꝓ se ac ꝓ suis ministris hanc partem videlicet decimã reseruauit de omibus rebus ad vitam necessarijs quas terra vel mare ꝓducũt. Ergo omĩs hõ inq̃ztum peccator et deo subditus siue sit papa: siue imperator: siue rex: siue ep̃s: siue dux: siue comes: siue nobilis / siue rustic⁹: siue diues: siue paup: siue secl̃aris: vel ecclesiasticus tenet de ꝓprijs deo decimã offerre decurrẽti lege: q2 sum⁹ ppl̃us ei⁹ et oues pascue ei⁹: et nichil oĩno habem⁹ s̃m apl̃m qd nõ acce

pimus ab ipso:et omnis nostra sufficĕtia vite ab ipso
est et sine ipso nichil possumꝰ facere:vt dicit xp̄s Jo.
ix.c.Et omĩa nostra opa operaꝛ ipse. et nisi dñs edifi
cauerit domũ vel gubernauerit ĩ vanũ laborant q̄ edi
ficant aut colũt aut gubernãt eã: ergo iustũ ē vt deo
patri nr̄o q̄ nobis dedit eē viuere ⁊ itelligere:⁊ nõ ces
sat quotidie nobis vite necessaria dare:ꝙ de decē ꝑti=
bus necessariorũ ac nutrimĕtoꝝ quas vel que nobis
dat deus oĩ tēpore demus ei vnã ꝑtē cũ gratiaꝝ actio
ne et recognoscamꝰ cũ bñfactorē:creatorē:guberna=
torē nostrũ esse.ptꝫ ergo ex p̄dictis ꝙ oĩs ꝑsona a deo
creata rõnalis ⁊ hũana teneꝛ decimas dare. Et p̄mo
patet de xp̄ianis fidelibꝰ laicis et secularibus q̄ sunt
obligati ad soluĕdũ decĩas de iure diuino ⁊ euãgeli=
co vt ptꝫ.xvi.q.i.decie quod ptꝫ etiã de clericis ⁊ sa=
cerdotibus propria seu patrimonia hñtibꝰ seu de ar=
tificio viuĕtibus q̄ teneñꝛ decĩas dare:nõ tamē de p̄ri=
monio seu dote ecclie teneꝛ dare decĩas:sed de ꝓpriis
rebus ⁊ paternis siue de rebꝰ patrũ suoꝝ:siue predia
sint sita ĩ propria parrochia clericoꝝ:siue in alienam
si per priuilegium summi põtificis qui est christi vica
rius eēt absolutꝰ:vt poniꝛ extra de decimis.c.ij.⁊.c.
A nobis etiã violentus possessor ac predo teneꝛ dare
decimas prediales.Etiã hereticꝰ iudeꝰ ac sarracenꝰ
et infidelis ac turcus tenētur de terris quas colunt de
cimas dare.Etiã si campus vel terra esset seminata
vel culta cũ semĩe furtiuo tenetur cultor decĩas dare:
et eã recipere:qꝛ non datur decima ratione furti vel
ratione vsure heresis nec infidelitatis:sed ratione p̄=
diorum ac possessionum . et breuiter vbicunqꝫ trans=
fertur dominium rei debet dari decia exempto mere=
tricio et histrionatu:ne videaꝛ ꝙ ecclia approbet ista.
infideles etiam vt iudei et sarraceni decĩas ꝑsonales

non soluūt: qr de corpore ecclesie nō existūt: nec ab ea recipiūt sacramēta: sed bene de terris quas colūt decimas soluūt etiā de aialib⁹ q̄ nutriūt. extra de decimis. c. de terris. Etiā vbicūq nō transferē dn̄ium rei vt in furto ac rapina et violentia: vel spoliatione vel in simonia: vel vsura: vel iniustis taliis: i gabella: vel i guerra iniusta: ac in ludo taxillorum: in sententia iniqua vel violētia manifesta. aut in scriptura falsa: ⁊ similibus: ecclesia dēi nō capit decīas psonales: nec illi tenenē dare: qr iniuste acquiruntur: et nō sūt eorū res sed aliene. Sed omnes illi et sil̄r es nō excusanē a decimis p̄dialibus qr nō dāt decimas ratione peccati: sed ratione predij. Et sic ptz ex predictis q̄ qui nō soluūt decimā vt dictū ē cōpellēdi sunt per ecclesiā siue sint seculares siue ecclesiastici. et sil̄r dicit de primitias et oblationibus ꝓut papa declarat in decretis dn̄s. xij. q. ij. Precipiētes statuim⁹ vt p̄mitie ⁊ decīe seu oblatiōes viuoꝝ ac mortuoꝝ ecclesiis fidelit̄ reddāē a laicis q̄s q̄ retinuerit a cōmuniōe scte̅ matris eccl̄ie separet hoc idē d̄r et mādaē. xxxij. di. c. preter hec.

DUodecimo fui interrogatus q̄ sunt psone laice vel religiose ac eccl̄ie q̄ non obligantur dare decimas aut primitias. et ego dixi ꝓut dico q̄ lz omnis homo teneatur dare decimas deo: tamen domin⁹ papa et ep̄i qui sunt loco apl̄oꝝ qui fundauerūt eccl̄ias possunt aliquas personas priuilegiare q̄ non soluāt decimas: non ratione personarum: sed ratione locoꝝ et ecclesiarū ⁊ rerū sp̄ualium in quib⁹ cultus diuinus augeē et distēdiē et celebratur: a. fides xp̄i manu tenentur: et ius diuinū de decimis datū non dissoluitur nec dissolui potest: qr tales aut tales sunt priuilegiati non reddere decimas: sed manēte eodem precepto et eadem intētiōe p̄cepti fit quedam variatio quo ad

loca et decimas nõ recipiẽtes qꝛ qd vni ecclĩe dari de
beret aut vni loco ecclĩastico alteri ꝑ priuilegiũ cõce=
dit ꝛ pꝛio sũt exẽpti a solutiõe deciarũ: et applicant
ille decie ꝓ defẽsione xpianitatis illi oꝛdini vt sũt qui
dã laici militares religiosis q̃ pugnãt vel pugnare te
nent ꝛ certare ꝓ iustitia fidei cõtra sarracenos. ꝛ scis=
maticos ac hereticos: et infideles: ꝛ paganos ꝛ ꝓmit
tunt obedientiã suis supioꝛibꝰ vt sũt hospitalariȷ̃ mi
lites scti iohãnis hierosolimitani. ꝛ sctẽ marie de p̄ro
ssa: et scti iacobi de galicia et oꝛdines sub regula sctĩ
bñdicti ꝯstituti militares ĩ hyspania. vt sũt oꝛdo tala
tra he oꝛdo chꝛisti. oꝛdo anisiȷ̃ oꝛdo mũtesie. ꝛ siles oꝛ
dines sũt exẽpti a solutiõe decimarũ si ꝓpꝛijs mani=
bꝰ vel sũptibꝰ ac laboꝛibꝰ excollũt ꝛ hoc ẽ verũ si pos
sessiones ecclĩe añ cõsiliũ later añ ac acq̃site sint vt no
tatur extra de decis. c. ex parte. ꝛ. c. Ad audiẽtiam.
Sed si post euenerint possessiões vel sunt eis donate
gratis ꝛ si ꝓpꝛijs manibꝰ eas excollũt tenent decias
dare vt dicit. c. Nuper extra de decis. exceptis ergo
istis laicis religiosis qui opponunt se ĩfidelibus ꝓ cu
stodia xpianitatis omẽs aliȷ̃ laici. seculares reges. ꝛ
pꝛincipes/ comites/ barones/ ciues/ rustici/ serui/ do=
mini. obligant dare decias de bonis suis iusto titulo
acquisitis personales et pꝛediales vt notatur xvi. q.
viȷ̃. decimas. Item lepꝛosi qui viuunt in cõmuni ꝛ stãt
simul in vno loco et in vna domo non tenẽtur dare de
cimas de oꝛtis suis qui sunt ĩ circuitu domꝰ eoꝝ: neq;
de animalibus suis ibidẽ pascẽtibꝰ. aut de ipsoꝝ nu=
trimẽtis vt voluit papa de tertio ĩ ecclesiis edificãdis
c. xi. Sed si colũt agros vel vineas aut cudãt fras re
nentur dare decias sicut aliȷ̃ laici vel si viuũt ꝑ se ĩ do
mibus suis vel si viuerẽt soli ĩ aliquo oꝛatoꝛio vel he

remitario tenet sicut alij laici dare decias. et hoc idē dico de obseruātib⁹ ordinē scti francisci laicis vl scti dñici ꝛ penitētia vel de heremitis barbaris qui vocā tur monisi in regno corsite siue sint viri siue mulieres ex quo sūt laici et nō presbiteri viuūt ꝑ se soli cū eorū familia ī aliquo heremitario aut oratorio: ꝛ nō viuūt in cōi ī aliq̄ monasterio. dico ꝙ tales q̄zq̄z seruāt ī locis et capellis ordinū approbatoꝝ et exemptoꝝ: tn̄ si colunt agros vel vineas tenent de omnibus sicut laici alij soluere decias tā p̄diales q̄z ꝑsonales sicut testatur bernard⁹ ī. c. Nup de decimis. Quia ꝓ laicis reputant: ex quo nō sunt sub ꝓfessiōe ordīs ꝛ obediētia: sz viuūt ad volūtatē suā ī dictꝫ heremitagijs ꝛ hospitalib⁹ et hoc idē de seruiētib⁹ ī hospitalib⁹ intelligitur qui sunt laici. de clericis ꝟo secularib⁹ ꝛ pbr̄is: et etiam religiosis q̄buscūq̄ dicit hostiensis ī titu. de decis vbi tenet ꝙ siue sit ep̄s/ siue pbr̄: siue laic⁹: siue religiosus tenet decimas p̄diales soluere de p̄dio/ de vinea: siue de possessione q̄ nouiter ad ip̄m deuenerit vel ꝑ emptionē ꝛ donationē vel aliq̄ quouismō vel si habuerit de p̄rimonio. Si enī semel illud p̄diū vel illa vinea soluit decimā semꝑ soluet postea cuiuscunq̄ ꝑsone fuerit etiā si sit iude⁹ vel heretic⁹ vel infidelis q: res trāsit cū onere suo: vt ponitur in titulo de decis c. de terris. ꝛ c. Cū sint. ꝛ c. pastoralis. et. xvi. q. vij. Quicūq̄. Uerūtn̄ dicit canon et ius ex de decimis. c. A nobis. ꝙ clerici curati ꝛ bn̄ficiati non dāt decimas de dote seu de patrimonio eccl'ie si colūt ꝓprijs manibus ꝛ sumptib⁹ aut laborib⁹ terras et vineas eccl'ie. Sed si eas nō colūt sed laicis ꝛ alijs ꝑsonis locāt ad colēdas ꝓ tertia ꝑte/ vel quarta/ vel pro certo precio tenent colētes ꝛ laborantes decimas dare eccl'ie. Ān regulare est certe ꝙ siue sit clericus/ siue religiosus.

siue pbr̄ siue ep̄s aut qualicunq; sit bñficiatus nisi p
papam p̄uilegiatus vl̄ alio mō exēpt⁹ tenet̄ quasi ca
strēsi sine p̄rimonialibus bonis suis vl̄ de aliis ex euē
tu vl̄ artificio licite acquisitis soluere decimam sup̄io
ri vl̄ rectori vt dicit decretum·xvi·q·i· cōquesti ⁊·c·si
q̄s laicus extra de decimis·c·in p̄ncipio Qz vt dictū
est naturalis rō dictat vt illi q̄ habēt curā de cōi salu=
te p̄uideant̄ de cōi bono ⁊ vtilitate bono ⁊ ista dicūt̄
de clericis p se viuētib⁹ i suis bñficiis ⁊ ecclesiis· Sz
de clericis q̄ viuūt ī cōi sicut sunt canonici regulares
vl̄ clerici seculares collegialit̄ viuētes ī cōi ⁊ nō ī p̄=
prio dicit hostiēsis q̄ non obligatur dare decimas q̄d
probat p·c·de decimis·xvi·q·i·ergo a contrario sēsu
dicit ipsi clerici ac p̄sbyteri q̄ viuūt: ⁊ habēt p̄prium
de propriis manib⁹ vel sumptibus tenētur soluere de
cimas nō quidē dicit ip̄e equales equalib⁹ sicut pbr̄
p̄sbiteris vl̄ rectores rectorib⁹ etiā diocesis eiusdē cū
eis ñ subsit nec ab eis recipiūt ecclīastica sacramēta
p̄pter q̄ dāt̄ decīe sed sup̄iorib⁹ ordinariis ⁊ ep̄is q̄z p
ep̄os primo ⁊ principaliter de iure cōi ptinet decimā
rū pceptio vt notatur·ī·c·Tuo·x·q·iii· ⁊ extra de de
cimis·qz eis subsūt omēs de ep̄atu et ab eis recipiūt
crisma ⁊ beneficia ⁊ sacramēta·Ideo ipsis episcopis
decimas tenētur dare ipsi clerici minores suis ordina
riis maiorib⁹ sicut leuit e solebāt dare decimam sacer
dotib⁹ et erat preceptum·xviii·c·Numeri· Ubi dicit
dominus ad moysen· Precipe filiis israel quoniam
dixi vobis p̄mitias offerre dño· vbi dicit glosa·i· deci
mam decime aaron sacerdoti hoc etiam ptz per san=
ctuz thomam vbi supra· et extra de decimis capitulo
primo ptz ergo ex p̄dictis q̄ clerici de bonis patrimo

nib⁹ debẽt etiã soluere decimã ac de aliis reb⁹ ꝛ bonis: ex euẽtu licite acq̃sitas. Sz de religiosis. Sciendũ est ꝙ religiosi q̃ vocãt monachi cistercieñ. ꝛ de ordĩe scti bñdicti canonici regularis q̃ viuũt ĩ cõi. ꝛ pñt habere possessiones ĩ cõmuni talib⁹ et aliis religiosis ordinũ adr pobatoꝝ q̃ aliquid habẽt in cõmuni cõceditur ꝙ de nouialib⁹ scz de terris nouiter cultis et de nutrimẽtis animaliũ suorũ nõ soluũt decĩas extra de decimis c. ex parte. et titulo de p̃uilegiis ca. sed si propriis sũptibu z vl laborib⁹ colunt possessiones post consilium lateran̄ acq̃sitis alias a p̃dictis noualib⁹ ꝛ ortis tenẽtur decĩas ordinariis dare vl p̃bris curatis: ꝛ hoc idẽ dico de fratribus medicantib⁹ si colunt aliquas t̃ras vel vineas sicut colunt iam in istis partibus contra eoꝝ regulã ꝛ consuetudinẽ faciũt in aliquibus partibus mũdi ꝙ sunt obligati soluere decimas: sicut p̃dicti ordines licet de consimilibus mendicantib⁹ q̃ztuz ad decimas nullaz mẽtionẽ facit ius cõe. nec ip̃os priuilegiat exp̃sse. Quia p̃supponit ius ꝙ nichil hẽant ex proprio. nec ĩ cõmuni scd̃m eoruz professionẽ cui⁹ tamẽ contrarium in multis apparet. Dico ergo ꝙ lz faciãt cõtra suã regulã tenẽdo ꝛ colẽdo vineas ꝛ terras non tollitur propter hoc quin soluere decimas teneantur qꝛ non rõne pcti sz rõne p̃dii soluunt vt dictũ est ꝺ iudeo ꝛ res transit cũ onere suo vt ponitur ĩ. c. de terris titl̃o de decĩs. ẽt si sint aliq̃ religiosi q̃ recipiunt decimas de consuetudĩe cappellaruz dñt pb̃ro q̃ non hz vnde viuat competẽtẽ assignare portionẽ non obstante tali consuetudĩe qꝛ dñt hr̃e nccia vite ipsoruz ꝛ cõpelli possunt per ordinariuz diocesis: vt notat extra de p̃bẽdis. Cum religiosi q̃ non hñt nec possunt hr̃e parochias sicut sunt cistercieñ ꝛ fratres medicantes de

cimas pscribere nō possūt: qꝛ nec possidere lꝫ. xvi. q. i. c. placuit ymo tenenꝭ soluere decimā nisi puilegiati sunt. xvi. q. i. peruenit et. c. gñalit et. xiij. q. ij. duo sunt hoc. idem dicit bernardus in. c. nuper ptꝫ ergo ex predictis q̄ sunt psone que decimas tenentur soluere sub penis predictis: et qualiꝭ sunt cōpellēde p censuram ecclesiasticā. Et hec de isto sufficiant.

Tredecimo iterrogatus fui qb⁹ psonis vel qbus locis he decīe ꝛ pmitie ac oblationes dn̄t dari. ꝛ dixi ac dico ꝙ canonice ꝛ iuste scd̄m decreta sanctoꝝ patrum ꝛ ecclesie romane decime pmitie ac oblatiōes dn̄t dari solis clericis ꝛ cultui diuino mācipatis videlicet sacerdotib⁹ et leuitis dū tn̄ iustū titulū ꝛ a pparētem habeāt in bn̄ficijs. et loco leuitarū pono oēs clericos q̄ nō sūt sacerdotes etiā si primā dūtaxat habeāt tonsurā dū tn̄ nō sūt matrimonio copulati: qꝛ clerici vxorati scd̄m hoc nullaten⁹ pn̄t habere ius i decīs cū nō sint vni⁹ vxoris viri. Sed ad dei' officiū q̄ sūt i ecclesia deputati ꝛ nō sūt excōicati illi possūt decīas hr̄e Nisi p ecclesiā sint aliq̄ vxorati milites ꝛ religiosi preuilegiati sicut sūt illi de ordine sancti. Jacobi q̄ sunt i hyspania q̄ dūtaxat vouēt obediētiā paupertatē ꝛ castitatē coniugalē ꝛ possūt sine pctō vxores legitimas habere ꝛ filios legitimos pcreare i ordine educendo sed succedere in commendis beneficijs ꝛ decīs nō possunt ipsorum genitoribus quos milites laicos ꝛ quoscunqꝫ alios religiosos militares pono loco leuitarum Et ꝙ sacerdotibus et leuitis mandauit deus dare decimas. patet per superi⁹ dicta ac etiā ptꝫ leuiti. xviij. capitulo ꝛ secundo parali. ij. c. Unde sanct⁹ thomas secūda scd̄e articulo tertio dicit. primitie debebanꝭ sacerdotibus ꝛ decime leuitis ꝛ mādauit dn̄s vt ipi loco

primitiarū soluerēt decimam decime sacerdoti dicēte dño p malachiaȝ·iii·c· īferte omnem decimationem ī horreū meū vt sit cibus ī domo mea ꝓ ministris me is qui seruiūt ī ecclesia·gratis ꝛ sine labore terenorū debent laici dare tēporalia ministris dñi vt libere va care valeant legi dei·Sūt etiā decime tributa aīarum egentium que dantur prelatis sacerdotibus et mini- stris ecclesiarum ad tuitionē ꝛ curatonē animarum et nō debet aliquis illud tributū accipere qui animas nō curat sicut tributa dantur cesari vel pricipi ad tu- tionem corporum decimarum ergo perceptio de iure cō muni a episcopū videtur ptinere presertim ad sū- mū pontificē vel epoꝝ qui est papa vt ptȝ·x·q·iii·vi no ꝛ extra de offi· ordi·c·Conquerente etiā scdm ius mater ecclesia pcipere debet decimas nisi p indulgen tiam:vel p scriptionem aliis ecclesiis cōcedantur de cime ipse·vt ptȝ de decimis c·Cū contingat et xvi·q· vii·decimas itē ad parrochiales ecclesias et capellas decime ipse ptinent scdm diuersas consuetudines ex tra de decimis·c ī tua Solis ergo p̄sbiteris ꝛ ministris ecclesie qui sūt viri spirtuales ius pcipiendi decimas quod ē annexū spirituali vel est spirtitnale iurre uatu rali ꝛ diuino est concessum etiam si clerici sunt mali et fornicari publici vel fures:aut si etiam scirent eos si monacos soluende sūt eis decie rōne sacramentoꝝ q̄ fidelib⁹ cōferūt enī lȝ sint mali iustū enim ē vt q̄ semi nant spiritualia metāt et carnalia:qꝛ decime ratione dei dantur potius q̄ȝ rōne diuini officiȷ̄ vt dicit textus Tua de decimis vbi de hoc glosa· Cum ergo decima si quidam nexum spirituali et sit in se spirtuale solis viris spiritualibus hoc est ministris ecclesie naturali et diuina ordinatione debeꝫ qui soli principaliꝫ dare

ſacramēta tenētur ꝛ nulli aliꝫ maxime quī͛cꝫ ſacramē ta. Eis ergo ē dāda decima proprie qꝛ principaliter propter ſacramēta datur vt notaꝛ de decimis. c. Tua Ex quib⁹ ſequiꝛ ꝙ laici coniugati qui nō ſunt ī ſortez domini: vocati etiam non coniugati nullo modo poſ ſūt decimas habere: qꝛ eſſet cōtra ius diuinum quod nō pōt infringi quacūqꝫ auctoritate vel conſuetudine Unde ius decimarum cum ſit mere ſpirituale nō po= teſt laicis etiā per aliquod tēpus infederari ſicut nec ius ꝑcipiēdi oblationes vt ponitur extra de decimis. c. q̄zuis. Nec pōt ē laicus decimas nec primitias ſicut nec alia mere ſpiritualia iure hereditario poſſidere ꝛ iō ipas ꝓſcribere vel poſſidere nō pōt: vt poniꝛ extra de decimis. c. Adhuc Et merito laic⁹ nō poteſt deci= mas habere: qꝛ res ſpirituales non debent tangi: nec haberi a laico vt eſt res ſacra. vt calix ꝛ corporalia ꝛ ſi milia vt patet. x. q. i. hāc conſuetudinē. et extra de in ſtitutionib⁹. cum i eccleſia. Eodē modo ſicut ius per cipiēdi decimas nō pōt haberi a laico: nec decima ip ſa ītegra q̄ ē quedaꝫ oblatio ſacra ꝛ deo ſcrificata po teſt aut debet tāgi a ꝑſona laicali. Et ſi laic⁹ decimas vel ius decimarum non poteſt habere multo min⁹ lai ci ipi eccleſia ꝛ parrochias aut bn̄ficia eccleſiaſtica poſ ſunt quacūqꝫ auctoritate habere cū tales ꝓpter in= hibitionem diuinaꝫ nō ſint capaces attēto ꝙ propter eccleſias et beneficia ac ſacramenta datur decima.

Peccat ergo grauiſſime ꝛ moraliter laic⁹ quicunqꝫ ꝛ merito ſunt predones ac fures. Jeſu xp̄i tenentes ec= cleſias: et capellas: ꝛ benēficia eccleſiaſtica quocunqꝫ titulo vel auctoritate ꝛ recipiētes decimas ꝛ p̄mitias ac oblationes dictarum eccleſiarum ſeu capellarum. Non obſtāte ꝙ aliquā partem decimarū alicui pbr̄o

assignent et tradant: quia faciunt contra preceptum iuris diuini et ecclesie/ Et consimiliter peccant mortalit ac grauissime prelati et episcopi superiores pbri et alii quicunque ministri ecclesie qui ad tempus vel iperpetuum vendunt, vel donant vel concedunt alicui persone laice aliquam ecclesiam vel ius aut potestatē decimas ac primicias percipiendi aut med ietatem ipsarum decimarum seu primitiarum vel alteram partem in ipsis concedunt. Quod clare ille sanctus gregori⁹. i. q. iiii. dixit ac etiaz declarauit vbi dixit. Peruenit ad nos fama sinistra qꝫ quidem epōruz proprie dioceß deci mas atque xp̄ianorum oblationes non conferunt sacerdotibus sed potius personis laicalibus scilicet militibus siue seruitoribus suis vel quod grauius est suis consanguineis. Unde si quis mō eps inuētus fuerit hmōi diuini precepti transgressor inter maximos hereticos et ātixps nō minim⁹ habeatur. Et sicut icena synod⁹ de cimoniacis cēsuit et episcopus q̄ dat et q̄ recipiūt ab eo siue ab eo siue precio siue bn̄ficio eterni incēdii ignib⁹ deputentur. hec ibi. Unde nullo mō vz collectio decimarū facta laicis post gn̄ale cōsiliū lateranenß celebratū sub alexādro papa qꝛ talis collactio est penit⁹ iterdita vt ponit in titulo de decimis. ca. prohibemus ymo deponendi sunt transgressores vt ponitur in. c. q̄zuis de decimis dicunt tn̄ quidā canoniste moderni quorum dicta possunt teneri ad libitū legētis nisi p ecclesiam determinetur qꝫ decimarum fruct⁹ possunt ex causa cōcedi laico tēpore vite sue sed non ifederari qꝛ fruct⁹ decimarum etiaz possunt vēdi ad tp̄s extra de decimis. caplo. Ad hec et caplo q̄zuis vbi de hoc i glosa. c. laici et titulo. Ne p̄lati vices suas caplo penultimo. Similiter possunt

ad tẽp⁹ locari extra de locato et ꝯducto·ca.ij· vbi de hoc ius vero decimarũ cũ sit iere spirituale nec potest laici ad tempus vẽdi nec etiã ĩfederari sicut nec ius oblatiões ꝑcipiẽdi extra de decimis.c·q̃zuis· Et vere salua reuerẽtia dicẽtiũ vellẽ audire q̃ sic dr̃a inter decimarum fructus ⁊ ius decimarum nisi valent isti dicere ꝙ decimaꝝ fruct⁹ sũt corporales· Et ius decimarũ ẽ res spũalis. Ex qua opinione sequit̃ ꝙ fruct⁹ decimarũ non sit p̃ceptũ morale· ⁊ per ꝯñs nec decima ĩ se et absolute cõsiderata ẽ p̃ceptũ nec res spũalis patet ꝯña q꞉ p̃ceptũ morale ẽ de rõne virtutis ⁊ spũalitatis· sed fructus decimarum non sunt virtus nec de rõne ꝟtutis: q꞉ ꝑ eos snut res corporales· ergo decima nõ ẽ quid spirituale aut ãnexum spũali qđ est contra oẽm sctõꝝ dicta· ¶ Itẽ si fruct⁹ decimaꝝ non sunt decima: sed sunt due res absolute: ergo pñt separari ⁊ distigui saltẽ diuina virtute: ergo possũt esse fruct⁹ decimarum ⁊ tñ illoꝝ fructuũ nõ erit decima quod videtur ĩcludere ꝯtradictionẽ· ¶ Item si dicis ꝙ ecclesia decimat et si cõsueuit fieri ꝑ totũ mũdũ ꝙ laicis sine pcc̃õ vẽdũtur fruct⁹ decimaꝝ ⁊ nõ ius decimarum sequit̃ ergo ꝙ rustic⁹ ẽ colon⁹ nõ soluẽs decimas laico locatori vel receptori decimarũ nõ peccat. Nec etiã ille laicus q̃ petit fruct⁹ decimaꝝ põt ipm facere cõuenire in iudicio ꝓbat̃ ꝯñs: q꞉ iste laicus ꝑ se nullum habet ius ĩ decimis q̃re ergo petit rẽ ĩ qua ꝑ se nullum ius videtur habere. item etiam si fructus decimarum põt vẽdi ac tẽpus vel imperpetuuz ⁊ non decima sint ius decimaruz: quia ẽ res spiritualis eodẽ mõ ecclesie ep̃atus capelle ⁊ oĩa bñficia eccl̃iastica pñt vendi laicis ad tp̃s vite ep̃orum. ⁊ calices ornamenta oleum sanctũ ⁊ crisma: ⁊ cetera spũalia bona ꝓbat̃: q꞉ vẽdũtur

fruct⁹ ipsaꝝ eccl'iaruꝫ epatuū bñficioꝝ calicis olei sā cti crismatis qꝛ lꝫ sit sctm̄:tñ adhuc fruct⁹ ipi⁹ posset in coquina ꝓficere ꝓ olerib⁹ cōdiēdis ꝛ tñ nō vēderet ꝓpter hoc ius ipaꝝ ecclesiarū et capellarum siue cali cum aut olei sancti quod apud me nō ē intelligibile. Et ideo simpliciter textui decretorū et dictis sctōrum patrum vt iacēt simpliciter adhereo sine aliq̄ alia ex-positione nisi sctā ecclesia aliter determinauerit cui⁹ dominationi si aliquis resistat nō se catholicū sed he reticū cū ꝓbabit vt dicit Jeronim⁹.xxiii..q.i.ca.hec ē fides. Ex istis ergo perpenditur clare q̄ nec ius deci marū nec receptio ipsarū quā pro eodē sumo nec ipa decīa pōt vendi alicui laico cū bona cōsciētia cum sit res spiritualis ꝛ sacra. Et q̄ hec sitītētio sctōꝝ patrū sine expositiōe alia lege gregoriū.xvi.q.vii. ca.deci-mas vbi dicit.decimas q̄s ī vsū pietatis ꝯcessas cano nica demōstrat auctoritas a laicis possideri actorita te apostolicas ꝓhibem⁹ siue eni ab episcopis: siue a regib⁹: siue q̄buscūq; ꝑsonas eas receperit nisi eccle-sie reddiderit sciāt se sacrilegi crimen committere et eterne damnationis periculū īcurrere. Et alexāder in consilio lateranensi extra de decimis.c.ꝓhibem⁹ di-cit. Prohibem⁹ ne laici decimas cū aīaꝝ suaꝝ pericu lo detinētes ī alios laicos aliq̄n trāsferre possint. Si q̄s vero receperit ꝛ ecclie sue nō reddiderit xp̄iana se pultura priuet. Et q̄ etiā nō solū ius decimaꝝ sꝫ etiā decimaꝝ fruct⁹ nō possunt vēdi sine pctō simonie ali cui ꝑsone laico, manifestat paschalis secūd⁹ papa ro man⁹ ī ꝯsilio.i.q.i. In decretis vbi dicit. Altare ꝛ de cimā ꝓ pecunia dare est spiritum sanctum vendere ꝛ simoniacaꝫ here sim null⁹ esse ignorat. Sicut ergo cō secratū integruꝫ non potest vendi laico: sic ꝛ decima

integra emi non potest sine peccato a psona laica. Et tamen est verum q ex priuilegio pape potest laic⁹ ad tempus modicum ꝛ non imppetuū decimas recipe ex manifesta causa presertim contra hereticos vel sarracenos pro fidei defensione et dillatatione Tamen inferior papa non potest concedere hoc nisi ad modicū tempus et cum licentia pape: vt ponitur in. ca. prohibemus extra de decimis. Nec possunt laici eas tenere sine peccato rustici soluentes eas laicis presertī si cōtradicat ecclesia vel eps etiam si soluunt p metū qui potest cadere in constantem virum: vt ponitur extra c. Metus et. c. Ad audientiam excusantur non a toto sed ad tanto: qr iniuriā dei ꝛ ecclie verbis et factis nō repulerūt. q̄ iiuria fit ī laicos p decimarū pceptiōe vt ponit extra de clericis. c. vltimo. Et sic correlariū īfero ī hoc īterrogatorio q sicut laicis nō pōt dari nec vēdi decima vel pmitia cū sit res sacra: sic dico q nulla prochialis ecclesia aut bñficiū curatum pōt dari āt pmitti sine pctō alicui puro laico. ꝛ nulla ē collatio seu puisio: ꝛ ē cōtra iusticiā quacūqz fiat auctoritate que de bñficio clerico alicui psone laice: nec pōt p ipsum laicū aut p quacunqz aliū allegari consuetudo que sic non valet in decimis: sic nō tenet ī ecclesiijs possesh q̄ debet modo a laicis. ptz correlariū: qr ipi laici talium bñficioꝝ nō sunt capaces: primo qr nō sunt vocati in sortem et hereditatem dñi. Item non possunt sacramenta cōferre pter que cōferūtur ecclesie. Item non possunt vt dictum est decimas habere seu possidere cum nō sint pbri: ꝛ dei ministri nec penitētias iiūgere seu corp⁹ xp̄i cōficere. Et ideo quicūqz laic⁹ vi vel spōte occupatōe seu tpis pscriptiōe aut possessione regit gubernat ꝛ possidet aliquod bñficiū curatū vel parrochialem ecclesiā vt percipit decimas pmitias fruct⁹ ꝛ

redditus eiusdẽ sicut fit ĩ illa excõicata ⁊ destructa ĩ
sula corsite ⁊ solebat tp̃ib⁹ meis aliqñ fieri rome dico
ꝙ talis ꝑsona laica ẽ sacrilegia ⁊ excõicata ⁊ est ne ꝑdi
tiõis filia sicut dictũ ẽ de laicis decimas occupatiõib⁹
vbi supra: qꝛ violẽt ⁊ aliũde sicut fur ⁊ latro ĩtrat do
mũ dei ⁊ recipit spũalia deo dedicata q̃ solis sacerdoti
b⁹ ꝯpetũt: ⁊ q̃ aufert ea vt sacrileg⁹ iudicat᷑ .xvii. q. iiii
c. Sicut q̃squis. Qꝛ vni⁹ eccl̃e sacerdos eẽ debet et
nõ vn⁹ laic⁹ vt ponit᷑ extra de p̃bẽdis. c. Cũ nõ igno=
res. Et qꝛ oĩs sacrileg⁹ ẽ ip̃o iure excõicat⁹ vt ponit᷑.
xi. q. iii. c. Canonica ⁊ .xvii. q. iiii. Oĩs eccl̃ie. Jõ oẽs
isti vendicantes sibi ius ĩ eccl̃iis qui sunt laici sunt ex
communicati ⁊ ãpli⁹ excõicãdi ⁊ cõpellẽdi tanq̃ȝ tirã
ni ⁊ ĩhabiles ad bñficia eccl̃iastica dimittenda quia
ecclesiastica bñficia ꝓpter diuina officia sũt cõstituta
que isti laici nec sciũt nec facere possũt vt ponitur .xii
q. ii. Concesso. Et xvi. q. i. c. Generaliter ymo dico pl⁹
ego pauper ep̃s hyspan⁹ ꝙ ep̃i vel abbates vel presby
teri vel bñficiati seu prelati cõcedẽtes aut conferen=
tes ecclesias laici sunt suspẽsi ꝑ trienniũ ipso iure: et
ipsi laici nisi dimittant in libertate sua ip̃as ecclesias
et bona sua sunt ip̃o facto excommunicati: etiã cuius
cunqꝫ stat⁹ vel cõditionis existãt vt ponit᷑ clare libro
sexto de sententia p̃cepti ⁊ diffinitiõis ymo dicitur ibi
dem ꝙ si aliq̃ persone ecclesiastice dent laicis vel per
mittant aliquam quotam ꝓuẽtuũ vel suorũ bonorũ
vel ecclesiarũ aliquam q̃ȝtitatem vt puta medietateȝ
vel tertiam artẽ decimarum vel oblationũ absqꝫ licẽ
tia pape. dantes et laici recipiẽtes sũt ip̃o facto excõ
municati. et q̃aisti laici tenẽtes sic ecclesias curatas
et recipientes contra deum bona ecclesiarum sunt fu
res: et raptores: et male fidei possessores tyranni et

ecclesie immunitatis violatores et sic sunt consimiliter decimarum et bonorumecclesie laici detentores et emtores et occupatores. Ideo dico q̄ talib⁹ intrusis et nullum iustum titulum in ecclesiis et decimis habētibus rustici et debitores ecclesiarum possunt sine peccato decimas oblationes et primitias denegare furari et abscondere et alios pios vsus pauperum destribuere et sicut non tenetur quis dare gladiū in manu furiosi sic nec isti forsaȝ saluo meliori iudicio tenetur dare decimas nisi suo sacerdoti vel episcopo. Et q̄ decime dentur laico nullatenus obedire tenentur quam sententiam clarus manifestat. Innocentius super titulo de iure iurando capitulo. iii. vbi dixit q̄ notorie intrucis in beneficiis vel non promotis infra tempus a iure constitutum et etiam priuati qui sunt male fidei possessores et per violentiam tenent beneficia debitores dignitatis nunq̄ȝ debent soluere aliquid ne sibi causam peccandi prestent. Et si soluent tali persone non liberantur per talem solutionem: quia non sibi sed dignati sunt obligati. Quia ipse dicit q̄ debent potius excommunicationē tollerare q̄ȝ contra conscientiam soluere vt arguitur extra de sententia excommunicationis. c. Inquisitionem. Et sicut istis sunt supradicto denegando ita filiis presbiterorū q̄ in corsite de quadam peruersa consuetudine sine pape licētia succedunt suis progenitorib⁹ i eisdē bñficiis ꝛ dignitatib⁹ vsq̄ i triā ꝛ quartā gñationē nō attēdētes q̄ nō tollit viciū ꝑ successionē di. lvi. dñs ihūs ꝛ i iure/ Successionē hereditariā detestāt i dei ecclia. vt pȝ extra de fi. pres. Ex trāmissa. Et iō bñficiū iure successiōis nec peti nec hri pōt nec ꝯsāguinitatis vt ponit extra de pbē c. l. Cōferēda em̄ sūt nō carni ꝛ ꝯsanguinitati et no=

bilitati sed iustis meritis vite extra ꝺ pbēꝺ. c. Sup ⁊ c. Multa Cū ergo tales filij pbrōꝝ succedētes sine medio suis parētib⁹ sint male fidei possessores taliū beneficioꝝ sequit̃ ꝙ rustici ⁊ capellani sciētes eos esse tales peccant grauit̃ si eis offerāt decimas vel oblationes ac iura seu bona suaruꝫ curatarū ecclesiarū qui dant eis peccandi occasionē. ⁊ qui occasionē dāni dat damnum dedisse videtur. vt ptꝫ extra de diuortijs. c. Significasti. Ex p̄dictis ergo ptꝫ q̄ꝫtū sit illa consuetudo pessima ⁊ detestanda qua laici decimas ecclīe recipiunt ⁊ occupāt emunt et vēdūt et tenēt ecclesias ⁊ bñficia et se īpediūt factis ecclesie spiritualib⁹ ergo ꝑ dn̄m nr̄m papā ⁊ ꝑ cōsiliū ē reformāda talit̃ ꝙ ī factis et negocijs redditib⁹ ⁊ bonis ecclīe nō se immisceant seculares cū clericis vt precipitur extra de decis ⁊ de vita ⁊ honestate clericoꝝ. c. et de cōsecratiōe di. iij. c. Sacerdotes. Et hec de tridecimo interrogatorio.

Quartodecimo interrogatus fui si peccato staret ista consuetudo ī regno corsite que est ꝙ vbicunq; soluitur decima in agro vel vinea primo deducuntur q̄ꝫtitatis seminis quod fuit seminatum. Secundo deducuntur expense facte in vineis vel agris. Tertio soluūtur ante omnia domini quorum est campus vel possessio. Quarto mercēnarij: ⁊ conductores q̄ laborauerunt in colēdo et etiā fabri qui īstrumenta ferrea fecerūt vel repparauerūt contētentur anteq̄ꝫ det̃ de cā. Quinto etiā rustic⁹ qui seminauit cōputat q̄ꝫtuꝫ granum pōt ipse cum sua familia comedere infra illud tēpus quo metit et excutit a palea granum et aliis ꝑ solutis ꝺ residuo grano vel vino. quod remanet soluitur decima. ¶ Itē de ouib⁹ et de vitulis ac bestijs de caseis: et porcis quod deteri⁹ est soluitur pro decima

item decimam illam nō portant ad locū vbi ē ecclesia vel capella: sed exponunt eā in campo vel ī agro ꝛ nō curant vtrum predatur vel non. Et qꝛ hec fiunt ī multis partib⁹ querebat a me vtrū possit fieri sine peccato. et ego dixi sicut dictū est ꝙ decima est duplex scilicet predialis et personalis et tūc res conclusiones posui saluo semper meliori iudicio. Quarum prima est ꝙ anteq̄ȝ fiat separatio aliqua in cāpo de vino vel de grano vel de bestijs ac de lana vel de caseo. debēt rustici notificare ecclesie ꝛ dare p̄mitiaȝ de toto cumulo alias committitur peccatū mortale et est cōpellēdus quilibet rōnē decimatā soluere. patet ergo ꝑ superi⁹ dicta ꝙ de oībus debet dari decima iuxta preceptum dei ꝛ quicunq̄ xp̄ian⁹ ad quē peruenit res nō decimata tenetur ipsaȝ decimare maxime in predialibus. et ideo decime si sint prediales et distincte nō deductis expensis nec cōputatis sumptibus vel laborib⁹ ac vacamētis vel mercenarijs debēt dari ecclīe vt patet in capitulo. cum homīes. et c. Tua nobis titulo de decimis. Unde nec semen computādū ē nec deducendum licet alias fiunt decimatū qꝛ creuit forsan ī cētuplum vel quinquagesimū ꝛ ideo non iudicat fuisse decimatum vt dicit titulo de decimis. et ita dn̄s tenet soluere decimas p̄diales de pte sua et quilibet tenet de pte sua nō decimata etiam si sit mercenarius non deductis expensis censu tributo semine sumptib⁹ laborib⁹ vacamentis messoribus vt ponitur. c. in aliquibus extra de decimis. naȝ dande sunt decime statim anteq̄ȝ separatio fiat vt dictū est. sed si separatio foret facta anteq̄ȝ veniret ecclesia tunc dn̄s de parte sua ꝛ mercēnarius de sua decīas soluāt vt ptȝ extra de decīas. c. tua nobis. Et sic dicēdū ē de p̄mitia ꝙ debet solui de

toto cumulo primo anteq̄z soluat decia. qr prio fuit nobis a deo in p̄cepto cōmēdata quod declarat exo. xxij. c. vbi dicitur sicut dictū est. Cum messueritis segetem offeretis manipulos spicarum primitias messis vr̄e ad sacerdotem qui leuabit fasciculum coram domino vt acceptabilis sit pro vobis. Et sic persoluta p̄mitia tā de bestijs q̄z de agrijs immediate ꝛ plenarie soluetur decima predialis. Sed in decimis psonalibns nō sic fit secūdū aliquos doctores quia si surgant vel veniant ex pecunia ex lucro ex negocio ex arte q̄ fuerunt iam alias decimata tunc deducunt ꝛ cōputantur expense facte. Si vera illa res vl illd lucrū aut pecunia aut mercantia nunq̄z fiunt decimata tūc non deducunt: nec cōputant expense nec labores aut sumptus. vt ponit extra de decimis: capitulo. Pastoral. Sed soluēda est simpliciť sicut predialis. ¶ In secunda conclusione dici ꝙ obligat sub pena peccati mortalis rusticus ad decimā anteq̄z fiat separatio aliqua in predialibus statim cū fructus sūt collecti ꝛ p̄cipiunt dari decime prediales. Et ꝙ hec propositio sit vera scz ꝙ tarde dare decimas sit peccatum patet per simile argumentum. xvi. q. i. c. Quod qui non fecerit. Unde periculum decimarū ad ipsum spectat q̄ eas dare debet sic ē in mora propť culpā suam. Si vero sacerdos recipere non vellet vel ecclesia tunc periculum decimarum ad sacerdotem spectat qr mora illi nocet p quē mora facta fuit de vsu. ꝛ dixi ꝙ p̄diales de grano ꝛ vino stati dare debēt qr decie p̄diales de agnis: de vitulis capretis: porcis: pullis: eqs ꝛ aīalib⁹ viuētib⁹ debēt dari deo cū fuerūt nutriti nō indulgētes lacte meť no qr si alias darēt cū nascūtur fieret fraus et dolus ī solutiōe decimarū ꝛ p nichilo decima

reputaretur.et fraus ⁊ dolus nemini patrocinari de=
bēt vt ponit̄ extra de script·c·sedes apl̄·¶ Ad tertiā
cōclusionē dixi q̄ tales decime prediales ex vi p̄cepti
diuini debēt p decimatores ipsarū ad illā ecclesiā cui
dantur deduci vl̄ deportati ptz ista ꝓpositio p aucto=
ritatē dn̄i dicētis Malachi·iij.c·Inferte omnē decia
tionē i horreū meū vt sit cib⁹ i domo mea ergo debet
illa decima deportari i horreū ecclesie ex dei p̄cepto ⁊
auctoritate·vtrū aūt excuset cōsuetudo cōtraria q̄ iu
ri derogat positiuo a peccato si nō deportaret̄ ad ec=
clesiā vt ptz de cōsuetudine ca. Dilectus nō ē p̄sentis
speculationis tn̄ in dubijs securior via ē eligenda:vt
ponitur·c·significasti·extra de homicidio.et extra de
sepulturis.c·sacris ⁊c· ¶ Ad quartā cōclusionem di
xi q̄ cum decima soluitur de animalibus vel de alijs
rebus nec meliora nec deteriora: s3 mediocria debent
solui pro decima.vt ptz·x:q·v·c·hoc ius porrectū:ita
q̄ maxime de animalibus viuentib⁹ nō deb3 solui de=
cima de melioribus seu peiorib⁹ s3 de mediocribus si
cut transeunt sub virga pastoris.indignum est enim
dare deo deteriora que dedignatur recipere morta=
lis homo ·vt patet.xlix:di·ca·vltimo et·xvi·q.vij·
Omēs decie.⁊ faciēs cōtrariū peccat mortalit̄ ⁊ gra
tissime ⁊ debet cōpelli ⁊ potest per eccliam. Quia de=
cima ē debitū necessarium quod quis tenetur dare et
non voluntariū vt dictum ē supra ⁊ dominus dicit le=
uiti· vltimo: Quicquid decimū fuerit.videl3 i diuid̄
do ⁊ numerando sanctificabit̄ dn̄o:et nō eliget̄ bonū
nec malū nec altero commutabit̄ s3 quale venerit ta
le domino deo dabitur· Cū ergo hoc sit dei p̄ceptū fa
ciens ergo contrarium sciēter peccat mortalit̄· Tol=
latur ergo illa p̄dicta cōsuetudo pessima ⁊ reformet̄

sub certis penis per dominū papam ⁊ cōsiliū ꝙ solua uatur decima expensis et sumptibus nō deductis. et hec sufficiant de quartodecimo interrogatorio.

DEcimoquinto fui interrogatus per illos insulares corsice qualiter inter ecclesias decime possūt vel debent diuidi: quia videmus in locis et consuetudine ꝙ ecclesia parrochialis que confert sacramenta nichil recipit de decimis a suis parrochialis qui colunt terras ī illa parochiali ecclesia. etiam aliquādo videmus ꝙ medietas datur ī ecclesia reputaᵗ ꝑ totū mūdum vinea vt patet. xxxiiij. q. ij. c. loquitur. Ideo vna ecclesia cōtra aliam ecclesiam potest prescribere decimas maxime si eas recipit seu recepit per spaciū xl. annorum pacifice sine aliqua contradictione. Ut patet extra de prescriptionibus. Sed laic⁹ nunq̄ȝ potest prescribere decimas etiam si per mille annos receperit pacifice vt ptȝ extra de decis. c. Ad hoc. et de prescriptis. c. Causam ⁊. xvi. q. ij. c. i. Nec etiam monachi ⁊ alij religiosi possunt contra parrochialem ecclesiam ꝑscribere decimas nisi titulum ostēdant qui causam det ꝑscribēdi. extra de decimis. c. nuper ⁊. c. dudum. ⁊ de prescript. cum dilecti. Excepta ergo ista prescriptione ad ecclesias ⁊ clericos q̄ iuri communi derogat dico ꝙ decime ꝑsonales que dantur ex his q̄ acquiruntur ex artificio vel militia mercantia vel que habetur ex piscatione vel venatione ex molēdinis ex siluarum lignis. ex herbarum pascuis ⁊ similibus he dande sunt illi ecclesie vbi quis recipit ecclesiastica sacramēta quia inᵗ ꝑsonales decimas reputantur predicta ⁊ possunt dare in fine anni vt sic maior vtilitas crescat eccl'ie. vt ponitur extra de decimis capitulo

Ad apostolice·vbi de hoc in glosa·Sed decime p̃diales que debẽtur ex his que veniunt ex fructib⁹ p̃diorum·he dande sunt illi ecclesie in cuius territorio predia sunt sita·vt ponitur extra de parrochijs·c·vltimo ⁊·c·de decimis Ad apostolice nisi cõsuetudo contraria esset inẗ illas ecclesias parrochiales vel etiam diocesis quia in multis locis dantur decime vbi p̃dia sũt sita·In alijs vero locis vbi q̃s hꝫ continuũ domicilium·In aliquibus vero diuidũtur per mediũ·⁊ sic standũ est consuetudini que derogat iuri: vt ponitur extra de decimis capitulo·Cum sint homines·itẽ fetus seu partus animalium vt agnelli:capreti:vituli: pulli·et consimiles oua gallinarũ et anceruũ ⁊silia q̄ immute decime appellanẗ·et fructus ortoruꝫ ⁊ arborum dicuntur esse prediales·et debent solui vbi aĩalia pascuntur vel vbi sunt orti vel arbores: vt ponitur extra de decimis capitulo·Ex multiplici et capitulo·Cõmissum·et si per medietatẽ anni pascunẗ ĩ territorio vnius ecclesie equum est vt diuidantur inter illas ecclesias·argumẽtum ponitur ad apostolicaꝫ:extra de decimis·vbi de hoc in glo·qꝛ boues de eo fundo intelliguntur in quo nutriũtur vt·ff·de fundo·Hoc idẽ dicit sanctus Thomas secũda secunde q̃stione octuagesima septima articulo tertio·Sed decime noualiũ que de nouo fiunt debẽt dari illi ecclesie:in cuius parrochia noualia sunt sita et episcopus inde habet ptẽ suã·et si dubitatur et nõ apparet in cuius parrochia sũt sita potest episcopus ea sibi vẽdicare·extra de decimis capitulo·Quoniam ⁊·xij·q·i·precipim⁹·item decime insularum que surgũt de nouo debẽtur illi episcopo vel parrochie de cuius prouincia cẽsentur insule ille:vt ponitur extra de iudicio capitulo Insule·et

sic patent ex predictis responsiones et solutiones ad quedam interrogatoria facta michi super decimis et decimarum solutione que valde sunt necessaria et vtilia ad sciendum vnicuiqꝫ episcopo vel plebano seu rectori curata ad p̄dicandum ad populum publice diebus festiuis et dominicis ad minus vnum de istis interrogatorijs quolibet festo: et ad interrogandum in confessionibus et penitentijs impendendis.

¶ Sequitur aliqua notabilia super decimis.

¶ Incipiūt quedam notabilia super decimis.

Primum notabile est in cōfessionibus et in iudicio: publice ecclesia pōt petere decimas pteriti tēporis iniuste detentas a quocūq̨ detentore seu possessore etiā violento: extra de decimis. c. Pastoralis. ꝛ. c. In aliquibus. et. xvi. q. vij. quicūq̨. Et illi tenentur restituere si habeant: vnde nec alias dabit absolutionē confessor: quia nō dimittitur peccatū nisi restituatur ablatum. xiiij. q. vi. Si res aliena. vñ dicit decretuz. xvi. q. vij. Quicūq̨ ꝙ si quis lōgo tpe nō soluit decimas veniat ad penitētiā ꝛ imponatꝛ ei vt si minus bene dedit modo emēdet prouiso tamē vt ei remaneat vnde viuere possit: quoniam quicquid habebit clerici pauperū est. xvi. q. i. Quoniam quicquid. et. xxiii. q. iiii. Conueniat ꝙ autē imponatur ei etiā vt in totū satisfaciat si ad formā venerit pinguiorē: extra de solutionibus. c. Tardus. Potest etiā tamē sibi remittere ecclesiam totum vel partem si sit pauper.

¶ Secundū notabile est si aliquis velit dare ecclesie vnam possessionem perpetuā et sic remaneant libere alie possessiones sue a solutiōe decimarū certe hoc facere nō potest: sicut dicit bernardus extra de rerū permutatione. c. Exhibita in glosa que incipit: et sic.

¶ Tertiū notabile est Nec episcopꝰ nec cathedralis ecclesia: nec aliquis rector curatus seu beneficiatꝰ potest impignorare decimas nec recipere ī pignus decimas parrochialiuz ecclesiarū: etiam si in eis habeat ius patronatus. Nec potest episcopus in hoc suā auctoritatem dare his tēporibus: vt patz in. c. Interdictis: extra de decimis. Et facta est hec prohibitio vt

sic facilius decime ad prochiales ecclesias reuertant.
¶ Quartum notabile est priuilegiũ factũ religiosis quibuscũqȝ q de possessionibus suis decime nõ soluãtur perditur. et nõ valet vbi eccl'ia parrochialis fuerit enormiter lesa nec extẽditur ad possessiones locales vel emptas vel ad firmã cõductas/nec etiã intelligitur de pdijs alienis cõductis et suis alijs locatis: vt ptȝ extra de decimis. c. Dilectus filius. vbi de hoc et duobus capitulis sequẽtibus: et. c. Licet.
¶ Quintum notabile est. Et si decimaꝝ fructus possunt vendi ad tẽpus: ergo ad tẽpus alicui psone laice locari. vt dicit. c. Ad hec. et. c. q̃zuis. de decimis. vbi de hoc ĩ glosa et. c. Laici ne prelati vices suas. c. vltimo: et extra de locato et cõducto. c. ij. Tamẽ hoc seorsum et diuisum potest intelligi propter securitatem cõscientie salua maiorum sentẽtia: quia cũ decima sit res spiritualis nõ potest cadere in laicũ: extra de iusticia. c. Sit in ecclesia et argumento. x. q. i. pãc cõsuetudinem. Et voco decimam vt dixi ius decimarum quod nec vendi nec locari potest alicui laico/sicut nec ius percipiẽdi oblatiões: extra de decimis. c. Sanctuarijs. et extra de iure patronatus. c. de iure et de simonia. c. Querelam.
¶ Sextum notabile est clerici male alienatas decimas a prelatis possunt remouere seu reuocare: vt patet. xij. q. i. Non licet. Et licet spiritualia cum temporalibus non permisceantur: extra de rerum pmutatione. Ad questiones. et. c. Exhibita. Possunt tamen redimi decime/ maxime auctoritate episcopi si hoc fiet qui hoc casu remouet: extra de rerũ permutatione capitulo Quesita.
¶ Septimum notabile est recipiens ecclesiam vel be

neficium in quo sunt decime de manu laici si nõ statiz renunciat et est clericus · insuspendendus est ab offi= cio et beneficio: et si contradixerit deponendus est: et si laicus est vinculo excommunicationis innodãdus vt patet de iure patronatus · capitulo Preterea · ⁊ capitulo delatum ·

¶ Octauum notabile est · vendi possunt fructus decimarum beneficiorum clericis primo: et si nõ possunt haberi possunt vendi laicis ad modicum tempus et seorsum sicut dictum est · ⁊ hoc est licitum · vt ponitur extra ne prelati capitulo Querelam · Sed nõ debent vẽdi per totum tempus quo venditor tenet beneficiũ: q2 licet non sit simonia: tamen non est honestũ · ⁊ hoc potest si nichil interueniat spirituale: vel vendatur: vt ptz de rerum permutatione · Ad questiones · Ergo finem loquendi tractatus pariter audiamus: videli= cet ꝙ decima est preceptuz diuinum contra quod nullus homo mortalis potest dispensare: ⁊ ꝙ veri nomi= nis decima est soluenda ac ꝙ etiam christianus tenetur decimam soluere: non obstante quacunqꝫ consue= tudine de his que crescunt et renouantur: etiam ꝙ laicus non potest ius in decimis habere nec ipsas iuste possidere aut prescribere · Supplico ergo cuicunqꝫ sacerdoti vel clerico vt quod erratum est emendet: ⁊ decimas omni tempore predicet: ⁊ pro episcopo paupere aiaceñ · hyspano: ordinis sancti Benedicti quotiẽs legerit hunc tractatum dominum exoret Amen ·

¶ Explicit libellus decimarum · Impressus paris9 per Johannem lambert impressorẽ librorum ·